

FREEK & GERDIEN

aan de slag voor het goede doel

JANNIE KOETSIER-SCHOKKER

Dit boek is van:

_____

Gekregen van: _____

_____

Datum: _____

Deel 1: Freek en Gerdien

Deel 2: Freek en Gerdien - gaan mee op jacht

Deel 3: Freek en Gerdien - een hond kan meer dan blaffen

Deel 4: Freek en Gerdien - aan de slag voor het goede doel

Jannie Koetsier-Schokker

Freek en Gerdien - aan de slag voor het goede doel

© B.V. Uitgeverij De Banier, 2012

Omslag- en binnenillustraties: Adri Burghout

Omslagontwerp: Janneke Paalman

Vormgeving binnenwerk: André Kikkert

ISBN 978 90 336 34109

NUR 282

www.debanier.nl

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

FREEK & GERDIEN

aan de slag voor het geode doel

Deel 4

JANNIE KOETSIER - SCHOKKER

Lijst met personages

Freek van Naarden	hoofdpersoon
Frederik van Naarden	vader van Freek
Wilma van Naarden	moeder van Freek
Anne van Naarden	broertje van Freek
Linda en Milly	pony's van Freek
Gerdien van Dieren	hoofdpersoon
Bert van Dieren	vader van Gerdien
Riet van Dieren	moeder van Gerdien
Moonlight en Daimont	paarden van Gerdien
Dando en Donar	herdershonden
Wolf en Storm	jonge herdershondjes
Lucas Voerman	vriend van Freek en Gerdien, baasje van geleidehond Tybo
Jans Voerman	moeder van Lucas
Louise Voerman	zus van Lucas
Arne Voerman	broertje van Lucas
Sandor	goede vriend uit Roemenië

Inhoud

1. Waar is het kalf?
2. Naar Lucas en Tybo
3. Op school
4. Met Tybo op het kerkplein
5. Sandor
6. Naar de boerderij
7. Diapresentatie
8. Projectweek
9. De chocoladewinkel
10. Naar het chocoladeatelier
11. De projectavond
12. Allemaal voor het goede doel

1. Waar is het kalf?

‘Gerdien, Gerdien! Waar zit je?!’ schreeuwt Freek. Hij rent het erf op van de boerderij waar Gerdien woont. ‘Hie-ier, hier ben ik. In de wei!’ roept Gerdien terug. Freek holt naar Gerdien, die bij haar paarden in de wei staat.

Hijgend staat Freek stil en kruipt ook onder het draad door. Dan vraagt hij: ‘Heb je al gehoord van Lucas wanneer we bij hem mogen komen? Dan zou hij ons toch laten zien wat zijn knappe hond Tybo allemaal kan?’

‘We hebben nog niets gehoord. Jammer hoor. De hond van Louise kon echt heel veel. Gelukkig dat er zulke honden zijn voor blinden.’

‘Wat ben je aan het doen?’

‘Ik ben met Moonlight aan het oefenen. Ze volgt steeds beter commando’s op’, zegt Gerdien.

‘Wat leer je haar nu dan?’

‘Dat ze een hele nette buiging voor mij maakt. Hoe laat is het eigenlijk? Ik zou mijn vader nog helpen met melken.’

‘Het is vijf uur. Mag ik ook meehelpen, Gerdien?’

‘Natuurlijk, dat weet je toch wel. Laten we maar dadelijk naar de stal gaan.’ Gerdien geeft haar paarden nog een knuffel en dan kruipen ze vlug onder het prikkeldraad door en rennen naar de stal.

‘Hallo papa, we komen u helpen.’

‘Fijn, want er moeten nog heel wat koeien worden gemolken. Ik was een beetje laat, want de zwartbonte die buiten loopt, heb ik nog even onderzocht. Het zal nog wel een poosje duren voordat ze gaat kalveren. Het is eigenlijk ook nog te vroeg. Maar ja, soms kun je het niet weten.’

‘Geeft die koe dan geen melk meer, oom Bert?’

‘Nee Freek, een koe die moet kalveren, geeft vanaf twee maanden voor de geboorte geen melk meer. Gerdien, die koe is klaar. Laat de melk maar in de fles lopen. Freek, sluit jij deze koe maar op de melkmachine aan. Ondertussen haal ik de drachtige koe naar binnen, dan kan ze rustig eten.’ Meteen loopt Gerdiens vader naar buiten en ziet dat de koe komt aanlopen.

‘Jij hebt zin in een lekker hapje.’ Meteen bekijkt hij de koe. Wat raar ... Ze heeft geen dikke buik meer. Ze zal toch niet al gekalfd hebben ...? Meteen loopt hij naar de koe toe en onderzoekt haar.

‘Gerdien en Freek, komen jullie eens vlug!’ schreeuwt vader.

Verschrikt komen ze de stal uit rennen.

‘Pa, wat is er?!’ roept Gerdien.

‘De koe heeft gekalfd en dat is veel te vroeg. Nu moeten we gauw het kalf gaan zoeken. Zoek de hele wei maar door. Geef maar een gil als je het kalf hebt gevonden. Ik loop langs dit draad helemaal naar achteren’, zegt Gerdiens vader.

‘Dan loop ik wel in het midden en jij zoekt aan de rechterkant van de wei, Freek.’

Ze zoeken de hele wei af, maar tot hun grote schrik kunnen ze het kalf niet vinden. Dan loopt vader met een hart vol zorg langs de sloot en ziet hij waar hij al heel bang voor was: het kalfje ligt in de sloot. Hij rent ernaar toe, maar ziet meteen dat het te laat is. Het kalfje is verdronken. O, wat dom van mij, denkt hij. Had ik de koe maar eerder binnengehaald. Het kalfje is veel te vroeg geboren.

‘Gerdien en Freek!’ roept vader.

Ze hollen naar Gerdiens vader toe. Gerdien ziet aan het gezicht van haar vader dat hij geen goed nieuws heeft. Als ze dichterbij komen, zien ze het dode kalf in de sloot liggen.

‘Ach, wat vind ik dit erg, papa.’

‘Arm dier’, zegt Freek.

‘Ik ga een kruiwagen halen. Hoe ver waren jullie met melken?’ vraagt vader.

‘We hebben de ene rij koeien, die gemolken was, in de loopstal laten lopen. Toen riep u. We moeten nog vijftien koeien melken’, zegt Gerdien.

‘Laten we eerst dat kalf maar uit de sloot halen, dan gaan we daarna de andere koeien melken.’ Meteen loopt vader naar de moederkoe, die nog in de wei staat, pakt het dier bij de halster en mompelt: ‘Wat dom, wat vreselijk dom van mij.’ Vader schudt met zijn hoofd. De koe brengt hij in een ander gedeelte van de stal en geeft haar voer. Dan loopt hij naar de schuur waar de kruiwagens staan. Gerdien en Freek gaan weer naar de sloot, waar het kalf in ligt. Vader komt met een kruiwagen naar hen toe, zet hem neer en tilt het kalfje uit de sloot. Dan legt hij het in de kruiwagen. Stil kijken ze naar het kalfje.

‘Legt u het nu langs de weg neer, oom Bert?’

‘Ja, dat is verplicht. We moeten het met een stuk plastic toedekken en daarna moet ik de ophaaldienst voor dode dieren bellen.’

Vader rijdt met het kalfje naar de weg, legt het diertje neer en dekt het goed toe met zwart plastic.

‘Nu ga ik even bellen.’ Meteen pakt hij zijn mobieltje en belt naar de ophaaldienst.

Na het bellen vraagt Freek: ‘Wanneer komen ze het kalfje halen?’

‘Morgenochtend komen ze met een speciale vrachtwagen die alleen dode dieren ophaalt.’

Freek en Gerdien werpen nog een trieste blik op het zwarte zeil en lopen dan achter vader aan de stal in om verder te gaan met melken.

Na een poos komt moeder de stal in en zegt: ‘Zijn jullie klaar met melken? Dan kunnen we gaan eten. Hé, wat is er met die koe aan de hand? Ze heeft geen dikke buik meer.’

‘O mam, dat is zo erg. De koe heeft gekalfd en het kalfje lag dood in de sloot’, vertelt

Gerdien verdrietig.

‘Dat vind ik erg, Gerdien. Zielig voor de koe: zij mist haar kalfje. Voor het kalfje vind ik het ook erg. Zullen we gaan eten? Ik heb iets leuks te vertellen. Freek, blijf jij ook eten?’ Zo probeert moeder Gerdien af te leiden. ‘Mag ik dan even naar huis bellen, tante Riet?’

‘Natuurlijk mag dat, Freek.’

Oom Bert, die aan komt lopen, zegt: ‘Bel maar even met mijn mobieltje.’

Freek pakt het mobieltje aan en belt naar huis.

‘Moeder vindt het goed dat ik blijf eten.’ Hij geeft de mobieltje weer aan oom Bert.

‘Gerdien, wie het eerst in de keuken is ... Een, twee, drie, lopen!’

De kinderen rennen naar de keuken.

‘Ha, ik heb gewonnen’, zegt Gerdien.

‘Tante Riet, wat ruikt het hier heerlijk.’

‘Ja hè? Ik dacht: laat ik hen maar verwennen met pannenkoeken. Kom maar aan tafel zitten.’

Dan komt Gerdiens vader binnen.

‘Zo, mijn neus rook een heerlijke geur. Toen ben ik mijn neus maar gevolgd.’

‘Ha, ha. U volgt uw neus altijd hoor, oom Bert.’

‘Wat ben jij slim.’

‘Dat zegt mijn vader ook al.’

Tante Riet schiet in de lach om dat nuchtere antwoord.

‘Mam, wat wilt u voor leuks vertellen?’

‘Papa gaat eerst bidden en daarna vertel ik het.’

Na het bidden vraagt Gerdien meteen: ‘Mam, wilt u het nu vertellen?’ Ondertussen pakt Gerdien een pannenkoek.

‘Omdat Donar en Dando al veertien jaar zijn, willen wij er een paar nieuwe herdershondjes bij nemen. De jonge hondjes kunnen veel van Donar en Dando leren. Die luisteren immers heel goed, zijn waaks en komen nooit op straat’, vertelt mama.

‘Gisteravond las ik in De Boerderij dat ergens herdershondjes te koop zijn. Toen jij al op bed lag, Gerdien, heb ik gebeld. Ze hebben er nog twee. Vanavond wil ik ze ophalen. Jullie mogen mee’, zegt Gerdiens vader.

‘Maar ik weet niet of ik mee mag van mama.’

‘Freek, dat is helemaal in orde. Op het moment dat jullie naar binnen gingen, heb ik jouw moeder gebeld. Ze vond het goed.’

‘O, wat gaaf, Gerdien’, zegt Freek.

‘En nu eten, anders worden de pannenkoeken koud.’ Dat hoeft moeder geen twee keer te

zeggen. Binnen enkele minuten zijn de pannenkoeken op. Gerdien geeft vader de Bijbel aan.

‘Wat ben je galant, Gerdien.’ Vader geeft moeder een knipoog.

Na het danken zegt moeder: ‘Je hoeft nu niet te helpen met tafel afruimen, gaan jullie maar met papa mee.’ Vader is ondertussen al naar de auto gelopen en legt plastic zakken op de achterbank waar de jonge herdershondjes op kunnen liggen.

‘Willen jullie vast gaan zitten? Dan gaan we.’

Gerdien stapt aan de ene kant achterin en Freek aan de andere kant.

‘Freek, als wij naast elkaar gaan zitten kan er een hondje naast jou en een hondje naast mij op een plastic zak zitten.’

‘Oké, Gerdien.’

Vader start de auto, moeder zwaait naar hen en dan gaan ze op weg naar de boerderij waar de hondjes op hen wachten.

‘Zo, komen jullie de hondjes ophalen?’ vraagt de boerin, die vader en de kinderen tegemoet loopt op het erf. ‘Ja, wij hebben twee herdershonden, maar die zijn al oud en nu willen we er graag twee jonge herdershondjes bij’, vertelt Gerdien.

‘Jij boft maar. Lopen jullie maar mee. De hondjes drinken nu bij hun moeder.’

Ze lopen de gezellige, grote woonkeuken binnen. In de hoek staat een grote mand, waar de herdershond met haar jongen in ligt.

‘Goedenavond’, zegt de boer, die even over zijn krant kijkt.

‘Jullie mogen wel naar Ninja toe lopen. Ze doet niets. Je kunt gewoon een hondje pakken. Wilt u een kop koffie?’ vraagt de boerin aan vader.

Gerdien en Freek lopen naar de hondenmand toe en zien hoe de hondjes nog bij de moeder drinken. Ze knielen bij de mand neer.

‘Och, wat zijn ze lief’, zegt Gerdien vertederd.

‘Wat zien ze er prachtig uit. Het ene is helemaal zwart en het andere hondje heeft alleen een zwarte rug’, zegt Freek.

‘Hebben jullie al een naam bedacht?’ vraagt de boer.

‘Onderweg hebben we al verschillende namen bedacht’, vertelt Gerdien.

‘Welke namen?’ vraagt de boerin belangstellend.

Gerdien en Freek kijken elkaar eens aan.

‘Nou, de ene willen we Storm noemen en de andere Wolf’, zegt Gerdien verlegen.

‘Dan hebben jullie prachtige namen bedacht. Dat ene hondje is net een wervelstorm en het andere hondje, dat helemaal zwart is, lijkt wel een beetje op een wolfshond’, vindt de boer.

‘Ja, daar dacht ik ook al aan’, zegt Freek.

‘Papa, vindt u het ook mooie namen?’ Vragend kijkt Gerdien haar vader aan.

‘Het zijn prachtige namen. Onderweg heb ik ook wel nagedacht over een naam, maar ik kon niets bedenken. Deze passen precies bij de hondjes.’

‘Willen jullie ook iets te drinken?’

‘Alstublieft’, zeggen ze beleefd. Ondertussen betaalt vader de hondjes.

‘Pak ze nu maar uit de mand. Ze hebben nu hun buikje vol gedronken’, zegt de boer.

Het lijkt net of de moederhond begrijpt dat ze afscheid van haar jongen moet nemen. Ze likt ze nog een keer over hun kopje.

‘Och, ik vind het toch wel een beetje zielig voor de hond’, zegt Gerdien.

‘Dat is het ook wel, want als jullie weg zijn gaat ze haar jongen zoeken. Maar we kunnen de jonge honden niet houden’, zegt de boer.

Gerdien en Freek pakken allebei een hondje. Gerdien knuffelt de moederhond.

‘Jij bent ook braaf hoor.’ De hond geeft Gerdien een lik over haar neus en kwispelt met haar staart. Gerdien pakt het zwarte hondje goed vast en zegt: ‘Wolf, nu krijg je een nieuw vrouwtje. Ik zal goed voor je zorgen.’ Wolf likt haar gezicht.

‘Fijn dat je mij ook lief vindt’, zegt Gardien lachend. Ondertussen heeft Freek het andere hondje gepakt. Dat is zo wild dat het uit zijn handen glipt. Het maakt rare sprongen in de keuken.

‘Jij doet je naam eer aan, Storm’, zegt vader lachend.

De boer grijpt Storm en geeft hem aan Freek.

‘Nu het hondje goed vasthouden hoor.’

De boerin opent de deur. Vader loopt vast naar de auto en doet de deur van het slot.

‘Freek, ga jij maar eerst zitten met Storm.’

Gardien loopt om de auto heen. Vader houdt de deur ook voor haar open.

‘Zo, nu mag je op de plastic zak zitten. Dat vind je niet leuk, dat merk ik wel’, zegt Gardien lachend. Wolf legt zijn kopje op Gardiens schoot.

‘Storm, waarom wil je niet liggen?’ zegt Freek. Hij houdt het hondje met beide handen vast.

De boerin en de boer kijken lachend toe en zwaaien. Vader start de auto en zwaait terug. Gardien en Freek hebben alleen aandacht voor de hondjes.

Opeens ... Wat gebeurt er nu?

‘O pa, Storm geeft over’, zegt Gardien verschrikt. Freek heeft Storm op het plastic gezet. Daar ligt alles gelukkig op.

‘Bah, wat een viezigheid.’

‘Freek, ik denk dat het hondje wagenziek is, maar we zijn gelukkig thuis.’

Vader draait het erf op en stopt.

Dando en Donar zijn het eerst bij de wagen.

Vader doet de deur aan de kant van Freek het eerst open en neemt Storm over. Donar en Dando begroeten Gardien, die nog in de wagen zit. Wolf schrikt zo dat hij gelijk plast.

‘O, vieze Wolf, je hoeft niet zo te schrikken. De honden doen je niets hoor. Nu ben ik helemaal nat.’ Vlug stapt ze uit de auto en loopt naar de woonkeuken, waar Freek al is met Storm.

‘Zo, wat een leuke hondjes zijn dit’, lacht moeder.

‘Ja, maar Wolf heeft wel op mijn schoot geplast toen Donar en Dando mij kwamen begroeten.’

‘Dat kan ik mij voorstellen als er twee van zulke grote honden op je afkomen. Ga jij maar vlug in bad.’

Overdag mogen de hondjes in deze grote doos, maar vannacht zet papa de hondjes in het kalverhok.’

‘Mag ik dat zo doen? Ik wil even kijken hoe ze het in de doos vinden. Daarna ga ik in bad.’

‘Dat is goed’, antwoordt moeder.

Gerdien en Freek zetten de hondjes in de doos.

‘Mam, kijk wat lief. Ze kunnen net over de rand kijken. Donar en Dando vinden ze ook leuk. Kijkt u maar eens.’ De honden snuffelen even aan de hondjes en dan gaan ze liggen. Even later komt de poes binnen. Gerdien kijkt naar haar. Wat is ze mager. Of zou ze ...? Meteen staat ze op en loopt de keuken uit. Verbaasd kijken de anderen haar na.

‘Wat heeft Gerdien opeens?’ vraagt moeder.

‘Dat weet ik niet’, antwoordt Freek.

Even later komt Gerdien met een emmer binnenlopen.

‘Kijken jullie eens?’

Allen kijken in de emmer.

‘O, nee hè? Daarom is de poes zo mager’, zegt moeder. ‘Ja, dat vond ik ook en daarom liep ik maar vlug naar de schuur.’ Gerdien pakt de zes kleine katjes een voor een uit de emmer en legt ze bij de jonge hondjes in de doos. De hondjes doen niets en de katjes kruipen over de jonge hondjes heen. Dan komt de moederpoes en springt ook in de grote doos. De jonge poesjes gaan meteen bij haar drinken. Moederpoes vindt het allemaal goed. Ook zij heeft de jonge hondjes geaccepteerd. Dan steken Donar en Dando hun koppen in de doos. Het lijkt wel of ze willen zeggen: ‘Wat is dat hier voor beestenboel?’ Ook dat vindt de moederpoes goed.

‘Mam, vindt u dit nu niet snoezig?’

‘Ja, ik vind dit ook schitterend.’

Vader glimlacht om de beestenboel, ook hij geniet ervan.

‘Gerdien, nu wordt het echt tijd dat de hondjes in het kalverhok gaan en jij in bad gaat’, zegt moeder.

Vader loopt met de kinderen, die de hondjes goed vasthouden, naar het kalverhok.

‘Zo Wolf, hier mag je samen met Storm slapen. Ik ga ook naar bed.’ Gerdien knuffelt Wolf en daarna Storm, die ze van Freek over heeft genomen. Zorgvuldig sluit ze het deurtje.

‘Dan ga ik ook maar, Gerdien. Morgen haal ik je op. Gelukkig is het woensdag en kunnen we ’s middags mooi met de hondjes en de poesjes spelen.’

‘Ja, dat doen we. Doeg, tot morgen.’

‘Dag, oom Bert.’ Dan gaat Freek naar huis, waar hij alles vertelt over de beestenbende.

2. Naar Lucas en Tybo

Daar gaat de telefoon. Gerdien, die alleen in de woonkeuken is, neemt hem op.

‘Met Gerdien van Dieren.’

Met een glimlach op haar gezicht luistert ze naar het verhaal van mevrouw Voerman.

‘O, wat vind ik dit fijn. Mijn moeder helpt klanten in haar winkeltje. Zal ik haar even ophalen? Goed, dan zal ik het wel aan mijn moeder doorgeven. Freek en ik zaten al vol verlangen op dit telefoontje te wachten. Doet u de groeten aan Louise, Lucas en Tybo? Daag.’ Gerdien legt met een stralende lach op haar gezicht de telefoon neer. Op dat moment komt moeder de keuken binnenlopen.

‘Zo, aan je gezicht te zien heb je goed nieuws.’

‘Mam, mevrouw Voerman belde net. Freek en ik mogen woensdagmiddag komen. Lucas heeft die dag vrij van school. Mag ik nu meteen naar Freek toe om het fijne nieuws te vertellen?’

‘Ja, dat mag. Dat kan nog net voor het eten.’

Gerdien loopt meteen de keuken uit en rent naar de boerderij waar Freek woont. Als ze dicht bij de boerderij is, ziet ze Freek op het erf lopen met zijn kleine broertje Anne.

‘Freek, Freek! Ik heb goed nieuws!’ schreeuwt Gerdien wanneer ze dichterbij gekomen is.

‘Wat dan?’ Meteen loopt hij Gerdien tegemoet. Freek drukt op een knop en het hek gaat automatisch open. Wanneer Gerdien op het erf is, sluit het hek weer achter haar. Anne mag niet van het erf af, daar is hij nog veel te klein voor. Hij dribbelt met voorzichtige pasjes naar Gerdien toe.

‘Nou Gerdien, vertel op.’

‘Even geduld, eerst Anne knuffelen. Ha, Anne. Wat kun je al mooi stappen.’ Vertederd knuffelt Gerdien hem. Anne kraait van plezier en zegt: ‘Dien, Dien.’

‘Gerdien is ook nog veel te moeilijk voor je, maar wij begrijpen elkaar.’ Dan zet ze Anne weer neer en hij dribbelt naar een van de honden, die op Gerdien af loopt.

‘Gerdien, je maakt mij wel nieuwsgierig hoor.’

‘We mogen volgende week woensdag naar Lucas en Tybo. Mevrouw Voerman belde net. Mijn moeder hielp een paar klanten en dus nam ik de telefoon op. Gaaf man.’

‘Ja, dat is zeker gaaf. We hebben nog meer leuke dingen te doen volgende week.’

‘Wat nog meer dan?’

‘Ben je vergeten dat Sandor over veertien dagen bij jullie komt?’

‘Dat is waar ook, daar had ik helemaal niet meer aan gedacht’, zegt Gerdien.

‘Hij kan zo mooi vertellen en hij is heel gezellig. Hij weet ook veel over zijn land te

vertellen. Je moeder heeft beloofd dat wij een keer mee mogen als zij weer naar Roemenië naar het kindertehuis gaat. Daar werkt Sandor toch?’ vraagt Freek.

‘Ja, Sandor werkt in het kindertehuis, maar wat hij daar precies doet, weet ik niet. Dat kunnen we hem wel vragen wanneer hij bij ons is. Nu moet ik weer naar huis, want we gaan op tijd eten. Waar is Anne gebleven?’ ‘Hij is net naar binnen gelopen.’

‘Nou, dan ga ik maar. Tot morgen.’ Gerdien drukt op de knop en de poort gaat vanzelf open. Opeens komt Anne eraan dribbelen, recht op de geopende poort af.

‘Ha, dat had je wel gewild hè?’ Gerdien vangt Anne op.

‘Lieverd, je mag niet op de weg komen. Dat is veel te gevaarlijk voor jou. Ga maar naar Freek toe.’

Anne loopt naar Freek en Gerdien gaat vlug door de poort. Freek tilt Anne op.

‘Jij mag op het knopje drukken.’

Dat vindt Anne mooi en vanachter de poort zwaaien ze naar Gerdien tot ze haar niet meer kunnen zien.

‘Hè, waar blijft Freek nu toch.’ Het is woensdagmiddag. Ongeduldig kijkt Gerdien uit het kamerraam of Freek er al aankomt.

‘Gerdien, papa kan jullie pas om halfeen wegbrengen. Het is nog maar kwart over twaalf. Misschien kun je papa nog even helpen in de stal. Dan gaat de tijd ook vlugger voorbij.’ Gerdien kijkt haar moeder aan. Ze zegt niets en loopt met een ontevreden gezicht de woonkamer uit. Als ze de stal in komt, zegt vader: ‘Gerdien, je komt als geroepen. Twee kalveren willen niet drinken en dat moet wel. Zou je mij even willen helpen? Anders ben ik bang dat ik niet om halfeen klaar ben.’

‘Natuurlijk, pa. Welk kalf moet ik de fles geven?’

‘Dat kleine kalfje dat in het laatste hokje zit. Het flesje staat al klaar.’

Gerdien loopt naar het kalfje toe en pakt ondertussen het flesje. Ze stapt bij het kalfje in het hok.

‘Zo, wil jij niet drinken? Dat is wel een beetje dom van je, hoor. Je mag eerst even op mijn hand zuigen.’ Gerdien stopt haar hand in het kleine bekje van het kalfje, dat direct begint te zuigen. Dan trekt ze haar hand iets terug en stopt het speentje van de fles erbij in. Het kalfje blijft doorzuigen en krijgt iets melk binnen. Langzaam trekt Gerdien haar hand terug, maar als ze haar hand helemaal uit het bekje heeft, stopt het kalfje met zuigen.

‘Domoor, melk is toch veel lekkerder dan mijn hand? Vooruit, je mag ook op mijn hand zuigen.’

‘Wil het lukken, Gerdien?’

‘Ja, alleen als ik mijn hand ook in zijn bekje houdt.’

‘Ja, dan duurt het wel langer voordat de fles leeg is. Ik ga me vast omkleden en dan breng ik jullie zo weg.’ Vader loopt meteen de stal uit.

‘Toe, diertje, drink nu even door, anders komen we veel te laat bij Lucas en Tybo. We zijn

erg benieuwd of zijn hond ook zo veel kan als de hond van zijn zus Louise. Die blindengeleidehonden zijn heel knap hoor en de blinden ook.'

'Gerdien, waar blijf je nu?' Freek komt de stal inlopen. 'Is het al halfeen?'

'Ja, allang.'

'Je moet nog even geduld hebben. Dit kleine kalfje wil niet drinken. Weet je wat, neem jij het even over. Dan doe ik een andere rok en schoenen aan.'

'Oké, dit wil ik graag van je overnemen.' Freek opent het deurtje. Gerdien trekt haar hand terug en geeft Freek het flesje met melk. 'Er zit nog iets in, Freek. Als het flesje leeg is, breng je het maar naar de keuken. Dan ben ik ook klaar.' Meteen gaat Gerdien de stal uit en Freek stopt eerst zijn hand en daarna het speentje in het bekje van het kalfje. Zo heeft hij het Gerdien zien doen. Het kalfje drinkt heel langzaam. Freek kijkt eens naar het flesje. Het lijkt wel of het diertje niet drinkt. 'Nu moet je wel een beetje opschieten hoor, want wij willen graag naar Lucas en Tybo.' Het lijkt wel of het kalfje dit begrijpt, want even later is het flesje leeg. Freek haalt zijn hand en de speen uit het bekje. Vlug loopt hij naar de woonkeuken, waar hij zijn handen wast.

'Hè, hè, ben je daar eindelijk? Ik wilde je net op gaan halen.'

'Gerdien, als je eens wist hoe langzaam het kalfje dronk ...'

'Kom gauw mee, ik zie mijn vader net in de auto stappen.'

Gerdien en Freek lopen vlug naar buiten. Gerdien tikt op het raam van het winkeltje van haar moeder. 'Mam, we gaan hoor.'

Moeder opent het raam en zegt: 'Heel veel plezier vanmiddag. Ik kom jullie ophalen.'

Dan sluit ze het raam weer en helpt de klant die in het winkeltje staat verder. Alles wat moeder verkoopt, is voor Roemenië.

'Dame en heer, stap maar in.' Als ze een poosje gereden hebben, zijn ze bij het huis van Louise en Lucas.

'Papa, hier wonen Louise en Lucas. Gaat u nog even mee?'

'Nee Gerdien, de veearts komt ook nog voor de zwarte stier.'

'Ja, dat is waar ook.' Vader stopt en Gerdien en Freek doen allebei het portier open.

'Een fijne middag en doe hun daar de groeten maar van ons.'

'Dat doe ik. Doeg!' Gerdien gooit het portier dicht. Freek is al uitgestapt en steekt zijn hand naar Gerdiens vader op. Dan lopen ze naar de deur. Gerdien belt aan.

'Goedemiddag Gerdien en Freek, leuk dat jullie er zijn.' Lucas houdt de deur wagenwijd open.

'Dag Lucas, ik geef je een hand.' Meteen steekt Gerdien haar hand uit.

'Lucas, ik geef je ook een hand.' Ook Freek steekt zijn hand uit.

'Kom binnen, dan gaan we eerst iets drinken en daarna gaan we met Tybo lopen.'

Gerdien en Freek stappen naar binnen en Lucas sluit de deur. Dan gaat hij hen voor naar

de kamer. Tybo ligt in zijn mand en heeft zijn tuig niet om.

‘Lucas, nu Tybo zonder tuig is, mogen we hem toch aaien?’

‘Ja Freek, dat mag, maar ik zal hem eerst bij me roepen. Tybo, hier!’

Meteen stapt de hond uit zijn mand en loopt naar Lucas toe.

Freek aait Tybo over zijn kop en Gerdien aait hem over de rug.

‘Wat ben je toch een brave hond. Zo meteen mag je mee’, zegt Freek.

‘Wij hebben er twee jonge herders bij, Lucas. Ze heten Storm en Wolf’, vertelt Gerdien opgetogen.

‘Jullie hebben toch al twee herdershonden?’

‘Ja, dat klopt, maar die zijn al veertien en vijftien jaar oud. Wij kunnen niet zonder honden, daarom hebben wij er nu twee jonge herders bij. Dat is zo leuk. Als je op blote voeten loopt, willen ze in je teen bijten. Dat doet best zeer, want ze hebben scherpe tandjes.’

‘Daar heb ik met Tybo geen last van, maar dat komt omdat hij al een jaar was toen ik hem kreeg. Lusten jullie limonade?’

‘Alsjeblieft, Lucas’, zeggen ze. Ze zien hoe Lucas de glazen volschenkt. Hij houdt zijn duim in het glas. Zodra Lucas voelt dat het drinken tot aan zijn duim komt, stopt hij. Daarna draagt hij de glazen een voor een naar de kamer en vraagt: ‘Lusten jullie een koek?’

‘Ja graag, wij zijn echte lekkerbekken. Dat weet je toch wel?’

‘Ja Gerdien, daar had ik ook rekening mee gehouden. Daarom heeft mijn moeder heerlijke koek meegenomen uit de winkel. Mijn moeder komt zo, ze moest nog even een boodschap doen.’ Meteen gaat de deur open en komt mevrouw Voerman binnen.

‘Zo, zijn jullie er al? Dat is gezellig.’ Ze geeft Gerdien en Freek een hand.

‘Mijn moeder komt ons vanmiddag weer ophalen en dan heeft ze wel even tijd om een kopje koffie te drinken’, vertelt Gerdien.

‘Dat vind ik fijn. Gaan jullie zo met Lucas en Tybo mee?’ Tybo, die zijn naam hoort noemen, komt naar haar toelopen.

‘Ja, jij bent braaf hoor.’ Ze aait de hond over zijn kop.

‘Lucas, waar gaan jullie nu het eerst heen?’

‘We gaan het eerst naar het speelveldje en daarna gaan we met de trein mee. Ik had gehoopt dat je broertje Arne er ook zou zijn, maar die zie ik nog niet.’

‘Arne is naar zijn vriendje toe, die zie je voorlopig niet.’

‘Onderweg vertel ik jullie hoe het de eerste week is gegaan nadat ik met Tybo ben thuisgekomen. Trekken jullie je jassen aan? Dan pak ik ondertussen mijn herkenningstok en het tuig van Tybo.’

Freek en Gerdien lopen naar de gang, waar hun jassen hangen. Even later komt Lucas met

Tybo de gang in. Omdat Tybo zijn tuig om heeft, mag je hem niet aanraken. Dat staat ook op zijn tuig: “NIET AAIEN”. Dan opent Lucas de voordeur en lopen ze naar buiten. Gerdien trekt de deur achter zich dicht.

‘Nu moet ik even opletten en Tybo een commando geven. Tybo, rechts.’ Meteen gaat de hond rechtsaf en vermijdt alle obstakels.

‘Zo, hier is het rustig en kan ik jullie iets vertellen van de eerste maandagmiddag toen Britt bij ons kwam. Dat is alweer een maand geleden. Op de geleidehondenschool hebben jullie al gezien hoe goed Tybo en ik kunnen samenwerken.¹ Mijn begeleidster Britt is, zoals ik al heb verteld, maandagmiddag gekomen. Zij had het tuig voor Tybo meegenomen. Dat mocht ik toen we vrijdags naar huis gingen nog niet meenemen. Britt moest erbij zijn en toen kreeg ik van haar de eerste thuisstraining. Eerst gingen we naar de uitlaatstrook en naar mijn tante. Die route hebben we een paar keer gelopen. Omdat Tybo vanaf vrijdag het tuig niet meer om had gehad, waren we benieuwd of hij weer aan het tuig zou moeten wennen en de vaart erin zou zetten. Maar nee hoor, het ging perfect. Tybo liep heel rustig naast mij. Nu moet ik Tybo weer even een commando geven, want hier moeten we oversteken. Zoek stoep.’ Tybo loopt een klein eindje de straat in en zoekt de stoep op. Daar wacht hij weer op een commando van zijn baasje.

‘Ga door.’ Tybo steekt over en aan de overkant wacht hij weer.

‘Rechts.’ Gehoorzaam gaat Tybo rechtsaf.

‘Zo, nu kan ik verder vertellen. Deze straat lopen we helemaal uit. Britt was naar huis gegaan en toen moest ik maandagavond Tybo alleen uitlaten. Dat vond ik best wel spannend. Nu was er geen Britt, maar het ging allemaal heel goed. Diezelfde avond mocht Tybo ook mee naar het koor. Dat vond hij maar niets, want naar een zangkoor was hij natuurlijk nog nooit geweest. Daar moest hij aan wennen. Weten jullie wat er gebeurde? Terwijl wij begonnen te zingen ging Tybo staan. Dat doet hij nooit als hij het commando “af” heeft gekregen. Je merkte duidelijk dat hij al dat zingen maar niets vond. Natuurlijk gaf ik opnieuw het commando “af” en dat was voldoende. Jullie hadden er zondag bij moeten zijn. Als we uit de kerk komen, speel ik vaak even op de piano en zing er ook bij. Afgelopen zondag dus ook. En wat deed Tybo toen? Hij klom bijna bij mijn moeder op schoot.’ Lucas schiet weer in de lach als hij daaraan terugdenkt.

‘Nou, ik heb wel eens gehoord dat een hond een geluid zevenmaal sterker hoort dan wij. Een hond heeft een hekel aan harde geluiden’, vertelt Freek.

‘Daar heb je gelijk in. Onze honden hebben daar ook een hekel aan’, zegt Gerdien.

‘Zo, nu zijn we op het speelveldje’, zegt Lucas.

Verbaasd kijken Freek en Gerdien hem aan.

‘Lucas, hoe kun jij nu weten dat we op het speelveldje zijn?’ vraagt Gerdien.

‘Dat is niet zo moeilijk hoor, omdat ik verschillende honden hoor blaffen en hun geblijf herken. Deze honden komen hier ook altijd met hun baasje.’

‘Je bent verschrikkelijk knap, Lucas’, zegt Freek en kijkt Lucas vol bewondering aan.

‘Inderdaad, ik zie verschillende honden lopen. Heb je ook een touw meegenomen?’

‘Ja Gerdien, jullie mogen nu even met Tybo spelen. Ik zal zijn tuig afdoen. Tybo, naast.’
De hond staat meteen naast Lucas.

Dan doet Lucas het tuig en de riem af.

‘Zo, nu kun je even heerlijk ravotten met Freek en Gerdien. Kijk eens, Freek, hier heb ik het touw.’

‘Dank je, Lucas. Tybo heeft het touw ook al in de gaten en hapt naar het touw’, zegt Gerdien, die naast Tybo staat.

‘Ja, Tybo vindt spelen met het touw prachtig’, antwoordt Lucas.

‘Tybo, pak het touw maar.’ Freek houdt het touw in de hoogte. Tybo springt en heeft meteen het touw te pakken en begint te trekken. ‘Goed dat ik het touw een keer om mijn handen heb gewikkeld, anders was het al uit mijn vingers geglipt’, hijgt Freek. Met al zijn kracht houdt Freek vast. Tybo trekt en schudt met zijn kop heen en weer en gromt, net of hij zeggen wil: ‘Ik zal het winnen.’

Dan laat Freek zich op de grond vallen, maar hij houdt vast. Tybo sleept Freek een eindje mee. Gerdien en Lucas genieten van dit spel. Aan de geluiden kan Lucas merken wie er wint. Gerdien roept telkens: ‘Freek, hou vast!’

Freek zet zijn tanden op elkaar, zijn handen zijn vuurrood geworden, maar dan ...? Dan laat Tybo het touw los en valt Freek achterover.

‘Ha, ik heb gewonnen’, jubelt Freek. Hij staat op en meteen hoort hij Gerdien roepen: ‘Freek, je ziet er niet uit! We moeten ook nog naar het station en met de trein mee!’

‘Dat geeft niet hoor, Freek, ze laten je echt wel instappen’, zegt Lucas. Gerdien loopt naar Freek toe en klopt het gras van zijn kleren.

‘Gelukkig is het droog weer en zie je nu alleen maar een paar groene vlekken.’

‘Dat wast mijn moeder wel weer uit. Soms ben ik nog veel viezer. Nu mag jij laten zien wie er sterker is. Kom maar, Tybo.’ Freek geeft het touw aan Gerdien en de hond heeft het touw alweer in zijn bek.

‘O, wat is Tybo sterk.’ Gerdien zet haar tanden op elkaar.

Voetje voor voetje wordt Gerdien over het gras getrokken.

‘Gerdien, hou vast, anders verlies je het!’ roept Freek. Gerdien is vreselijk moe, maar ze is vastbesloten om te winnen. Ze laat zich op de grond zakken en zet haar hakken in het gras. Zo probeert ze zich staande te houden.

Haar handen doen pijn van het touw. Haar hoofd is vuurrood, maar ze houdt vol. Tybo trekt en trekt. Opeens komt er een hond naar hem toe. Dan verslapt zijn aandacht en het touw glipt uit zijn bek. Gerdien tuimelt achterover.

‘Gerdien, Gerdien’, lachen Lucas en Freek. Meteen lopen ze naar haar toe. Lucas heeft Freek bij de arm en met zijn herkenningsstok tast hij de grond af. Soms zitten er kuilen in het gras en zou hij lelijk kunnen vallen. ‘Wat een prachtig gezicht was dat. Heb je je geen pijn gedaan?’

‘Nee, Freek, maar ik heb gewonnen’, lacht Gerdien en ze krabbelt overeind.

‘Je hebt je kranig gedragen, maar nu gaan we naar het station, anders wordt het veel te laat.’ Lucas drukt op een knopje op zijn horloge en een stem zegt: ‘Het is halfdrie.’

‘Dat is handig, zo’n horloge!’

‘Dat is héél handig. Zullen we nu gaan?’

Dan kijkt Freek naar Gerdien. ‘Nou Gerdien, je ziet er niet uit.’ Met een ondeugende twinkeling in zijn ogen kijkt hij haar aan. Gerdien kijkt naar haar kleding en begint meteen haar rok af te kloppen.

‘Nu ja, die paar groene strepen vallen niet zo op, omdat er ook groene bloemen in mijn rok zitten. Laten we maar vlug met Lucas meegaan.’

‘Tybo, Tybo.’ Meteen rent de hond naar Lucas toe. ‘Braaf ben je.’ Hij geeft de hond een hondenkoekje. Terwijl Tybo van zijn koekje smult, doet Lucas hem zijn riem en tuig om en geeft de hond het commando:

‘Naast.’

‘We moeten deze straat helemaal uitlopen en dan gaan we de hoek om. Deze route naar

het station hebben we ook verschillende malen met Britt gelopen en Tybo weet de weg nu ook wel', vertelt Lucas.

'Daar zie ik het station. Ik ben benieuwd hoe Tybo je de trein in loodst.'

'Let maar goed op, Freek, dan zie je hoe perfect Tybo dit doet.'

Even later lopen ze het perron op en houden hun kaart voor de automaat. Tybo krijgt het commando: 'Zoek bank.'

Gerdien en Freek houden Tybo nauwlettend in de gaten.

'Zie je wel hoe goed Tybo Lucas langs die tas heen leidt die midden op het perron staat? Anders zou Lucas zomaar kunnen vallen.'

'Ja Gerdien, dat zie ik, maar kijk nu eens wat de hond doet? Omdat de trein er nog niet is, zoekt hij een bankje.'

Freek en Gerdien hadden het commando dat Lucas gaf niet gehoord.

Tybo heeft een lege bank gevonden en nu legt hij zijn kop op de bank. Lucas voelt over de kop van de hond en voelt dat het bankje helemaal vrij is en gaat zitten. 'Wat een geweldige, knappe hond heb je toch, Lucas.' Bewonderend kijkt Freek naar de hond en gaat dan naast Lucas zitten.

'Ja, ik heb een fantastische hond.' Lucas geeft Tybo een hondenkoekje.

'Daar komt de trein aan.' Meteen staat Gerdien op. Ze is diep onder de indruk van wat je een hond allemaal kunt leren.

Lucas geeft Tybo een commando. 'Sta.'

Samen lopen ze naar de trein en Lucas geeft een nieuwe opdracht. 'Zoek deur.'

Gerdien en Freek lopen achter Lucas en zijn hond en zien hoe Tybo de deur zoekt van de trein, die ondertussen stilstaat. Bij de deur blijft hij staan. Lucas zoekt met zijn herkenningsstok waar de instap is en zet zijn stok in de trein. Opnieuw krijgt Tybo een commando. 'Blijf.' Dan zet Lucas zijn rechtervoet in de trein en geeft Tybo het commando: 'Hoog.'

Meteen springt Tybo in de trein en zet Lucas zijn linkerbeen achter zijn hond. Dan geeft Lucas Tybo het commando: 'Zoek bank.' Tybo loopt langs de banken en bij een lege bank legt hij zijn kop op de bank. Net of hij zeggen wil: 'Deze plaats is voor mijn baasje.'

'Wat is het druk, Gerdien, maar nu kunnen wij ook instappen.' Freek stapt achter Gerdien aan de trein in en kijkt ondertussen rond waar Lucas en Tybo zijn gaan zitten.

'Freek, ik zie Lucas zitten. We moeten nog een eindje naar achteren lopen. Wat is het druk in de trein.'

'Ha Tybo, wat ben je toch een geweldige, knappe hond. Nu mag ik je geen knuffel geven, want je hebt je tuig om.' Gerdien kijkt vertederd naar de hond, die naast Lucas op de grond is gaan liggen.

'Als het heel druk wordt, dan laat ik hem vaak voor mijn voeten liggen. Sommige mensen vinden dat niet erg en degenen die niet van honden houden, lopen door', vertelt Lucas.

‘Hoe lang doen we erover?’

‘We zijn er zo, Gerdien, en dan gaan we verder met de bus.’

‘Vinden ze het op school wel goed dat we meekomen?’ ‘Maak je daar maar geen zorgen over, Freek. Zo, we zijn er.’ Meteen geeft Lucas het commando: ‘Sta.’

Tybo staat op en krijgt het volgende commando: ‘Zoek deur.’ Tybo blijft bij de deur staan en als de deur opengaat, voelt Lucas met zijn herkenningstok waar de treeplank is. Tybo krijgt het commando: ‘Blijf.’

Daarna zet Lucas zijn rechtersoep op de treeplank en geeft Tybo het commando: ‘Laag.’ Meteen springt Tybo uit de trein en zet Lucas zijn linkerbeen achter de hond en krijgt Tybo het commando: ‘Zoek bank.’ Ondertussen zijn Freek en Gerdien ook al uit de trein en lopen naar Lucas toe, die op een bank op hen zit te wachten. Tybo ligt naast hem.

‘Lucas, wij zijn sprakeloos. Wat leidt Tybo jou goed in en uit de trein.’

‘Dat moet ook, Gerdien, anders zou ik niets aan de hond hebben. We moeten elkaar feilloos kunnen vertrouwen. Kom, we gaan verder. We zijn nog niet bij de school. Laten we de bus maar nemen die net komt aanrijden.’

‘Hoe kun jij dat nu weten?’

‘Ik hoorde de bus aankomen. Lopen jullie er maar vast heen.’

Gelukkig zijn er nog meer mensen die de bus in moeten. Freek en Gerdien stappen in. Even later is ook Lucas met zijn hond ingestapt.

‘Lucas, wij zitten hier op de achterbank’, zegt Freek. Lucas loopt naar hen toe en gaat zitten.

‘Tybo, af.’ Gehoorzaam gaat de hond liggen.

Na een poosje zijn ze bij school en stappen uit.

---

¹ Zie Freek en Gerdien - Een hond kan meer dan blaffen (deel 3).

3. Op school

‘Freek en Gerdien, we moeten hier linksaf.’ Meteen krijgt Tybo het commando: ‘Links.’ De hond slaat meteen linksaf.

‘O ja, dat wilde ik jullie nog even vertellen. Met Britt hebben we ook de route gelopen naar de muziekschool. Dat ging heel goed, maar van muziek moet Tybo nog niet veel hebben. Hopelijk went dat nog wel’, vertelt Lucas lachend.

‘Zoek zebra.’ Meteen gaat Tybo op zoek en even later blijft hij voor het zebrapad staan.

‘Dit is geweldig. Hoe kan Tybo dit toch weten?’

‘Freek, zo meteen geef ik je antwoord, nu moeten we op het verkeer letten.’

‘Over.’ Meteen wil Lucas oversteken omdat hij niets meer hoort en denkt dat er dus geen verkeer aankomt. De hond is echter wijzer en gaat voor Lucas staan.

‘Zo, kunnen we er nog niet over?’

Freek en Gerdien zeggen niets en kijken alleen maar naar de hond. Dan geeft Lucas opnieuw het commando: ‘Over’, en de hond steekt over.

‘Waarom konden we niet oversteken?’

‘Lucas, op het laatste moment, wij hadden er ook geen erg in, kwam er een klein meisje op haar fietsje aan.

Bijna was ik overgestoken, maar ik zag dat je hond voor je ging staan en meteen hield ik Gerdien ook tegen. Telkens verbazen we ons over je intelligente hond.’ Lucas lacht en geeft Tybo opnieuw een opdracht. ‘Zoek stoep.’ Tybo loopt nog een eindje door en blijft dan bij een stoep wachten, totdat hij een nieuwe opdracht krijgt. Lucas luistert heel goed of er ook verkeer aankomt. Dan geeft hij het commando: ‘Over.’

Nu steekt Tybo direct over. Dan blijft de hond staan, zet zijn poten op de stoep en wacht weer op een commando. ‘Rechts.’ Meteen gaat Tybo rechts.

‘Nu heb ik heel goed geluisterd en daarna gaf ik het commando. Eerst moet ik heel goed luisteren, omdat ik verantwoordelijk ben. Dan pas mag ik een commando geven.’

‘Maar Tybo voelt zich ook verantwoordelijk voor jou.’

‘Ja Gerdien, dat is ook zo. Zo zie je maar dat je een goed samenspel moet opbouwen. Tybo vertrouwt mij en ik hem.’

‘Zijn we er nu bijna?’

‘Kijk eens voor je, Freek. Dat grote gebouw, dat is mijn school.’

Na een paar minuten zijn ze er.

‘Weet jij alle klaslokalen te vinden?’

‘Ja Gerdien. Lopen jullie maar mee. Nu moet Tybo zijn tuig en riem omhouden. Maar

zodra ik in een lokaal ben, doe ik Tybo zijn tuig af en mag hij dus aan de riem naast mij liggen. Het komt nu ook regelmatig voor dat ik zijn riem ook afdoe en hij netjes naast mij blijft liggen.’

‘Ik zie dat ze nu pauze hebben. Ga jij in de pauze ook naar buiten, Lucas?’ vraagt Freek.

‘Meestal ga ik in de pauze niet naar buiten. Het is vaak veel te druk. Als ik wel ga, heeft Tybo zijn tuig niet om, maar alleen zijn riem en staat of zit hij naast mij.’

Een van de leraren komt aanlopen.

‘Dag Lucas. Jij laat je vrienden zien hoe goed Tybo het op school doet? Nou, ik kan jullie wel vertellen dat ik nog nooit zo’n goed getrainde hond heb meegemaakt. Hij blijft constant bij Lucas. Wij als leraren hebben totaal geen last van Tybo. Dat een hond zo stil kan blijven liggen, daar ben ik nog steeds heel verbaasd over. Je hond heeft wel een compliment verdiend hoor, maar ik vind dat je klasgenoten het ook voortreffelijk doen. Niemand aait de hond als hij zijn tuig om heeft. Het was ook verstandig van je om iedereen een mail te sturen dat ze Tybo beslist niet mogen aaien als hij zijn tuig om heeft. Trouwens, op zijn tuig staat ook “NIET AAIEN”.’

‘Nou, wij vinden ook dat Tybo een fantastische hond is’, zegt Gerdien.

‘Tybo blijft constant bij Lucas en heeft geen oog voor zijn klasgenoten. De eerste dagen zag ik wel dat je Tybo heel bewust bij je hebt gehouden, Lucas, en je liet het toen ook niet toe dat ze Tybo aaiden’, gaat de leraar verder.

‘Aan het eind van de week heb je Tybo losgelaten. Allemaal keken we gespannen toe wat hij zou doen, maar hij had geen oog voor je klasgenoten, zelfs niet voor mij. Tybo bleef alleen bij jou’, zegt hij lachend. ‘Zo hoort het toch ook?’

‘Je hebt helemaal gelijk, Lucas. Zo, ik moet weer naar mijn klas.’ De leraar draait zich om en stapt een lokaal binnen.

‘Was dat ook een leraar van jou?’

‘Ja Freek, en het is een hele fijne leraar. Nu laat ik jullie een leslokaal zien waar wij les krijgen. Eerst ga ik even uitzoeken of het lokaal leeg is. Lopen jullie maar mee.’ Tybo, die al die tijd netjes naast Lucas zit, krijgt het commando: ‘Volg.’ Meteen staat de hond op en volgt Lucas.

‘Nu even stil zijn, dan kan ik horen of er niemand in de klas zit.’ Freek loopt zachtjes naar het raam en ziet dat het lokaal leeg is, maar hij zegt niets.

‘Zo te horen is er niemand in het lokaal.’ Meteen opent Lucas de deur.

‘In dit lokaal krijgen we ook les.’ Ze lopen naar binnen. ‘Wat een groot lokaal en een grote ramen! Hier kan de zon lekker naar binnen schijnen’, zegt Gerdien enthousiast.

‘De zon schijnt hier heerlijk naar binnen. Ik zit meestal daar bij het raam en wanneer het raam openstaat, hoor je de vogeltjes fluiten.’ Dan voelt Lucas aan zijn horloge en een stem zegt: ‘Het is halfvijf.’

‘Nu moeten we weer naar huis. We gaan eerst nog even naar de uitlaatplek waar Tybo zijn behoefte kan doen. Laten we hopen dat we de bus nog halen. Tja, anders komen we maar iets later thuis, want ik merk aan Tybo dat hij nodig moet.’

Vlug verlaten ze de school en lopen naar de uitlaatplek, die dichtbij is.

‘Zo, nu gaan we vlug naar de bus.’

‘Maar Lucas, Tybo heeft nog helemaal niets gedaan.’

‘Jawel hoor, dat heb ik zelf gehoord.’

‘Nou, ik heb ook niets gezien of gehoord’, zegt Gerdien verbaasd. Even later komen ze bij de bushalte aan.

‘Freek en Gerdien, ik ben bang dat de bus al weg is.’

‘De bus is inderdaad net weg, we moeten dus een halfuur wachten’, zegt een mevrouw die bij de halte staat.

‘Dan komen we wel laat thuis’, antwoordt Gerdien.

‘Nou, je moeder wacht wel hoor. Moeders hebben elkaar altijd zo veel te vertellen’, lacht Lucas.

‘Zullen we daar even gaan zitten?’

‘Ja Gerdien, dat lijkt mij een goed idee. Dan nemen we gelijk een ijsje’, antwoordt Lucas.

‘Dat lijkt mij helemaal een goed idee’, lacht Freek.

Even later smullen ze van het heerlijke ijs.

‘Dat was lekker, Lucas.’

‘Ja, ze hebben hier heerlijk ijs. Zullen we naar de bushalte lopen?’ Meteen staat Lucas op en geeft Tybo het commando: ‘Naast.’ De hond staat meteen naast Lucas. ‘Volg.’ Dan lopen ze met z’n allen naar de bus, die net aan komt rijden. Lucas stapt het eerst in met zijn hond. De mensen die bij de halte staan, wachten rustig totdat Lucas met zijn hond binnen is.

‘Gaan jullie nu maar, jullie horen ook bij die jongen en zijn hond’, zegt een mevrouw vriendelijk.

Vlug stappen Freek en Gerdien in en lopen naar Lucas, die helemaal achterin is gaan zitten.

‘Dat was heel aardig van die mensen. Zo gebeurt het niet altijd’, zegt Lucas.

‘Nou, dat vind ik heel erg’, zegt Gerdien verontwaardigd. Na een poosje zijn ze bij het station.

‘Gelukkig dat de trein er al staat, laten we maar gelijk instappen.’ Als ze nog maar net zitten, begint de trein al te rijden.

‘Nou, we hadden niet veel later moeten komen, dan was de trein ook weg geweest’, zegt Lucas.

‘Dan was het wel heel laat geworden’, antwoordt Freek. Tybo ligt rustig naast de voeten van zijn baas. Het is helemaal niet druk in de trein.

‘Zo, we zijn er’, zegt Lucas.

‘Hoe weet jij dat nu?’ vraagt Freek verbaasd.

‘Dat is niet zo moeilijk hoor. Ik tel hoe vaak de trein stopt en net hebben ze het ook omgeroepen.’

‘Ja, daar heb ik niet op gelet. Wat ben jij toch steengoed, Lucas’, zegt Gerdien.

De trein rijdt het station binnen en staat kort daarna stil. Dan verlaten ze de trein en lopen naar het huis van Lucas.

4. Met Tybo op het kerkplein

‘Hallo allemaal.’ Lucas, Freek en Gerdien stappen de keuken binnen. Tybo loopt meteen naar zijn waterbak en slobbert heel wat water naar binnen. Daarna eet hij brokken uit zijn voerbak.

‘Nou, jij hebt dorst en de brokken heb je verdiend. Je hebt goed je best gedaan.’ Gerdien aait Tybo, die naar haar toe komt, over zijn kop.

‘Zo, jullie hebben het lang volgehouden.’

‘Ja ma, dat komt omdat de bus net weg was. Wij moesten dus een halfuur wachten.’

‘Hebben jullie het leuk gehad?’

‘Ja, nou en of. Tybo heeft alles perfect gedaan’, zegt Freek.

‘Zijn jullie ook nog in de school geweest?’

‘Ja, het is een mooie school en we hebben ook nog een leraar van Lucas gesproken. Hij gaf Tybo een compliment, hè Lucas? Deze leraar had nog nooit zo’n goed opgeleide hond meegemaakt. Maar waar is mijn moeder?’ vraagt Gerdien er direct achteraan.

‘Je moeder belde dat ze iets later kwam en toen heb ik haar meteen verteld dat jullie hier wel mochten blijven eten. Of hebben jullie daar bezwaar tegen?’ zegt mevrouw Voerman lachend.

‘Nee, nee’, zeggen Freek en Gerdien tegelijk.

‘Mam, dan kunnen wij nog mooi even naar het kerkplein gaan met Tybo’, zegt Lucas.

‘Mam, mag ik dan ook mee? Daar kunnen we met de bal gooien. Dat vindt Tybo zo fijn’, bedelt Arne, het jongste broertje van Lucas.

‘Ja, dat mag. Het is nog lang licht buiten, maar we gaan eerst aan tafel. Papa en Louise komen vanavond pas laat thuis.’

Na het eten wil Gerdien de tafel afruimen.

‘Gerdien, dat hoeft niet hoor, ga maar dadelijk mee.’ Ondertussen heeft Lucas Tybo zijn riem en tuig al omgedaan en heeft Arne een bal gepakt.

‘Hebben jullie nog touw getrokken met de hond?’

‘Jazeker, Gerdien en ik hebben allebei gewonnen.’

‘Ja, dat zal wel’, zegt Arne ongelovig.

‘Ja Arne, dat is echt waar’, bevestigt Lucas.

Terwijl ze zo gezellig met elkaar babbelen, komen ze op het kerkplein, dat dicht bij hun huis is.

‘Lucas, wil jij het eerst gooien of mag ik dat doen?’

‘Gooi jij eerst maar, Arne.’

Arne gooit de bal weg. Ondertussen had Lucas zijn hond het tuig en de riem al afgedaan. Tybo heeft geen aansporing nodig en rent achter de bal aan, pakt de bal en brengt die netjes bij Lucas terug.

‘Braaf ben je. Zien jullie wel dat hij precies weet wie zijn baasje is?’ Lucas geeft Tybo een hondenkoekje.

‘Wil jij nu gooien, Freek?’

‘Jij mag ook wel gooien.’

‘Nee, ik gooi het laatst.’

Freek pakt de bal en gooit die een eind weg. Tybo rent erachteraan en heeft de bal vlug te pakken. Hij rent weer terug naar Lucas en legt de bal voor zijn voeten neer.

‘Braaf ben je hoor. Gerdien, nu mag jij gooien.’

Gerdien gooit, maar helaas komt de bal niet zo heel ver. Ondertussen zijn ze allemaal op een van de paaltjes gaan zitten die bij het fietsenhok staan. Tybo komt weer terug en legt de bal voor Lucas neer.

‘Braaf, nu mag je even uitrusten. Ik zal je zo wel aan het werk zetten’, zegt Lucas lachend en hij aait zijn hond over de kop. Tybo gaat naast Lucas liggen.

‘Ja, als mijn broer gooit, dan moet Tybo een heel eind rennen. Lucas gooit de bal héél ver’, vertelt Arne trots. ‘Freek en Gerdien, kunnen jullie goed meekomen op school?’

‘Ja Lucas. Freek en ik halen goede cijfers. We doen leuke dingen op school. Nu hebben we ook iets leuks. Sandor komt bij ons, dat hebben we al aan de juf verteld. Misschien komt hij wel een keertje bij ons op school. Dat zou de juf heel leuk vinden, dan kan hij over zijn land vertellen’, vertelt Gerdien.

‘Wie is Sandor?’

‘Sandor is een Roemeen. Mijn moeder heeft een winkeltje waar ze van alles verkoopt. Speelgoed, boeken en andere leuke dingen. Als mensen uit de buurt een verjaardagscadeautje nodig hebben, kopen ze dat meestal bij mijn moeder omdat ze weten dat de opbrengst voor Roemenië is. Mijn moeder gaat verschillende keren per jaar naar Roemenië en dan geeft ze het geld aan een kindertehuis of ze koopt voedsel en deelt dat aan de arme mensen uit. Als je eens wist hoeveel armoede daar is! Op een keer, toen ze weer in dat tehuis was, heeft ze Sandor ontmoet. Hij werkt daar. Mijn moeder heeft hem uitgenodigd om een poosje bij ons te komen. Hij vertelde dat hij in zijn land zo weinig verdient dat hij daarvan zijn studie niet kan betalen. Vorig jaar is hij heel lang bij ons geweest en heeft mijn moeder ervoor gezorgd dat hij werk kreeg. Mijn oom heeft een bedrijf en daar mocht hij werken. Toen hij weer naar zijn land terugging, had hij zo veel verdiend dat hij zijn studie kon betalen. Jullie begrijpen wel hoe blij hij was, maar wij ook. Freek en ik mogen een keer mee naar Roemenië en dan mogen we in het kindertehuis slapen. Nu hoopt Sandor volgende week dinsdag te komen. Het is zo’n aardige jongen’, vertelt Gardien enthousiast.

Met belangstelling hebben Lucas en Arne geluisterd.

‘Ik wou dat ik bij jullie op school zat. Het lijkt mij heel interessant om foto’s van zijn land te zien.’

‘Dat is het ook, Arne, en hij kan prachtig vertellen’, zegt Freek. ‘Als hij bij Gardien is, vertelt hij ook vaak over zijn land.’

‘Zijn jullie vaak bij elkaar?’

‘Ja Lucas, elke dag. Onze boerderijen staan dicht bij elkaar en elke morgen haalt Freek mij op om naar school te gaan.’

‘Dan word ik hartelijk begroet door de honden van Gardien. Twee oude lobbesen en twee jonge herders. Speels dat de jonge herders zijn! Voordat ik van mijn fiets afstap, happen ze al naar mijn broekspijpen’, vertelt Freek.

Arne kijkt met schitterende ogen naar Freek en zegt: ‘O ja, ik mocht ook nog een keer bij jullie komen.’

‘Dat is waar, Arne, misschien kun je wel komen als Sandor bij ons is.’

‘O Gardien, dat zou gaaf zijn. Wil je dat straks aan je moeder vragen?’

‘Natuurlijk wil ik dat. Hoe laat is het eigenlijk?’

Lucas drukt op zijn horloge en de stem zegt: ‘Het is halfacht.’

‘O Lucas, dan moeten we zo naar je huis. Jij zou nog een keer gooien.’

‘Dat doe ik ook, Gardien.’ Meteen pakt Lucas de bal. Tybo ziet dat en staat meteen op. Omdat Tybo geen commando had gekregen maar zelf bij Lucas ging liggen, mag hij nu ook zonder commando opstaan.

Lucas plaagt zijn hond een beetje en doet net alsof hij de bal weggooit, maar Tybo is heel slim en blijft maar kijken naar de hand van Lucas, waar de bal nog in ligt. ‘Tybo, let op.’ Meteen gooit Lucas de bal een heel eind. De bal komt op de grond terecht, maar stuitert

nog door. Tybo rent erachteraan, want hij wil en zal de bal hebben.

‘Lucas, wat gebeurt er nu toch met Tybo?!’ roept Gerdien verschrikt. Plotseling moet Tybo afremmen om de bal te pakken. Doordat hij afremt, glijdt hij met zijn poten over de stenen. Dat doet vreselijk pijn, maar Tybo heeft de bal te pakken en legt hem voor Lucas neer.

‘Ach, mijn beestje, heb je te hard afgeremd? Laat mij je voetzolen eens voelen.’ Lucas pakt de rechtersvoorpot van de hond en voelt een lelijke wond. Ook de kinderen staan er met hun neus bovenop.

‘O, voel toch eens, Lucas, zijn voetzooltjes liggen helemaal open.’

‘Ja, ik voel het, Gerdien. Dat doet vreselijk pijn. In het vervolg ga ik niet meer hier met de bal gooien, maar op plekken waar gras is. Daar is de ondergrond zacht. Tybo, het is mijn schuld, jongen.’ Hij aait de hond over zijn kop.

‘Ik hoorde al dat je moeilijk liep, maar je kwam toch nog de bal bij je baasje brengen. Je bent ook zo’n trouw dier. Kom, we gaan naar huis. Tybo, sta.’ Meteen staat de hond, die was gaan zitten, op. Lucas doet zijn hond de riem en het tuig om en geeft het commando:

‘Volg.’ Daar gaan ze. Even later zijn ze thuis.

‘Dag mam.’

‘Hallo allemaal, ik zie dat jullie het niet naar jullie zin hebben gehad. Wat kijk je sip, Gerdien.’

‘Mam, Tybo heeft zijn poot bezeerd.’

‘Hoe kan dat nu?’ vragen de moeders tegelijk.

Lucas vertelt hoe het is gebeurd en laat zien hoe de voetzooltjes open zijn. Tybo likt de hand van Lucas.

‘Ja Tybo, ik doe wel voorzichtig, hoor.’ Dan laat hij de poot van Tybo weer los.

‘Dat zal pijn doen als hij erop loopt.’

‘Ja ma, volgens mij heeft hij veel pijn. Tybo is uit zichzelf in zijn mand gekropen en likt zijn gewonde poot. Zoals u weet, gaat hij anders nooit in zijn mand als hij geen commando krijgt.’

‘Ja Lucas, daar heb je gelijk in.’

‘Wij gaan weer naar huis, Gerdien en Freek.’

Meteen kijkt Arne Gerdien aan met een vragende blik in zijn ogen.

‘Mam, mag Arne volgende week, als Sandor er is, een dagje komen?’

‘Ja, natuurlijk mag dat.’

‘Maar Arne moet wel naar school.’

‘Niet op zaterdag hoor, mam.’

‘Nee, dat is waar.’

‘Dan mag je zaterdag komen. Sandor blijft anderhalve week.’

‘Mam, weet u wie Sandor is?’

‘Ja Arne, mevrouw Van Dieren heeft mij alles verteld. En als ik je breng, mag je iets uit haar winkeltje kopen. Zo helpen wij de arme mensen in Roemenië ook een klein beetje.’

‘Dat is gaaf’, zegt Arne enthousiast.

‘Dan gaan we nu, Gerdien en Freek.’

Ze staan op en geven de moeder van Lucas een hand.

‘Bedankt voor alles, het was heel cool.’

‘Lucas, ik geef je een hand. Dank je wel dat je zo veel tijd voor ons hebt genomen’, zegt Gerdien.

‘Dat heb ik heel graag gedaan.’ Daarna geeft ook Freek hem een hand. Dan zegt moeder: ‘Lucas, ik geef je een hand. Hartelijk dank dat je Gerdien en Freek zo’n fijne middag hebt bezorgd.’

‘Arne, fijn dat je volgende week bij ons mag komen. Freek is er dan natuurlijk ook. Of je moet dat niet leuk vinden’, plaagt Gerdien.

‘Nou, ik kan ook zeggen: ik vind het alleen leuk als Freek er is’, kaatst Arne de bal terug.

‘Dat vind ik een goeie, Arne. Wij zijn vrienden.’ Freek geeft Arne een vriendschappelijk schouderklopje.

‘We gaan die dag ook naar onze boerderij. Dan laat ik je mijn dieren zien.’

‘Mam, dat wordt een toffe dag.’ Arne kijkt met een stralende blik naar zijn moeder.

Met z’n allen lopen ze naar buiten. Moeder start de auto terwijl Gerdien en Freek instappen. Gerdien draait haar raam open. Mam toetert nog even en dan gaan ze op weg naar huis. Samen zwaaien ze nog en dan zijn ze om de bocht verdwenen.

5. Sandor

‘Fietsen, Gerdien! Ik ben benieuwd of Sandor al bij jullie is.’

‘Denk je dat ik niet benieuwd ben, Freek?’ Hijgend komt Gerdien naast hem fietsen.

‘Jawel, maar het duutde zo lang voordat jij je fiets uit het fietsenhok hebt gepakt.’

‘Ja, ik kon mijn sleutel niet vinden.’

‘Wat staat er een vreselijke harde wind, Gerdien. Ik kan je bijna niet bijhouden.’

‘Jij bent toch een Hollandse jongen?’ hijgt Gerdien.

‘Natuurlijk ben ik dat. Nu begint het ook nog te regenen.’ Freek zet vlug zijn capuchon op.

‘Harder, Freek, dan zijn we eerder thuis.’

‘Jij kunt moo... mooi ... praten’, hijgt ook Freek.

‘Ik ben er.’ Meteen rijdt Gerdien hun erf op. Even daarna komt Freek met zijn fiets aanrijden. Gerdien is al naar binnen gelopen en Freek zet vlug zijn fiets weg en rent de woonkeuken in.

‘Hallo Sandor, leuk dat je er bent. Hoe was de reis?’ Freek loopt naar Sandor toe, die met Gerdiens moeder staat te praten.

Sandor steekt zijn hand uit en zegt: ‘Hallo Freek.’

‘Dat zeg je al heel goed in het Nederlands. Heb je je best gedaan om Nederlands te leren spreken?’

‘Klein beetje’, zegt Sandor met een grappige tongval. ‘Ga jij nu maar goed Engels leren, Freek. Dan kun je Sandor vertellen wat we op school meemaken’, zegt Gerdien, die nu ook de woonkeuken binnenkomt. Verbaasd kijkt Freek haar aan.

‘Waar kom jij vandaan? Je was toch al binnen?’

‘Ja, ik heb me eerst omgekleed omdat ik zo natgergend ben, maar heb je mijn opmerking gehoord?’

‘Jazeker, het is best een goed idee om Engels te leren. Dat doen we dan samen. Wanneer we dan bij Sandor op bezoek gaan in Roemenië, kunnen wij ons daar ook verstaanbaar maken. Nu heb ik nog geen antwoord op mijn vraag, Sandor. Hoe was de reis?’

‘Nice to meet you, I have had a nice and safe trip.’

‘Als jij het snapt, snap ik het ook, Gerdien.’

‘Nou, een beetje begrijp ik het wel hoor.’

‘Zal ik het maar voor jullie vertalen? Sandor kan wel kleine zinnestjes zeggen, maar hij vindt het nog moeilijk om iets uit te leggen. Sandor zegt: “Leuk jullie te ontmoeten. Ik heb een fijne reis gehad”’, vertaalt moeder.

‘We zijn zo blij dat je er bent’, zegt Gerdien enthousiast.

‘Me too.’

‘Mam, dat betekent toch: ik ook?’

‘Dat heb je helemaal goed, Gerdien.’

‘Hoe gaat het in Roemenië?’

Sandor kijkt moeder aan en moeder begrijpt dat Sandor dit niet helemaal verstaat. Meteen vertaalt ze het voor Sandor. Dan antwoordt Sandor: ‘I am okay, but there are a lot of poor people.’

‘Verstaan jullie wat Sandor zegt?’

‘Nou, eerst zegt Sandor dat het goed met hem gaat, daarna begrijp ik het niet meer.’

‘Het eerste stukje heb je goed, Freek. Sandor zegt:

“Met mij gaat het goed, maar er zijn veel arme mensen.”

‘Sandor, op school hebben we verteld dat jij kwam. Onze juf zou het heel erg leuk vinden als jij op school over Roemenië wilt komen vertellen. Zou je dat willen?’ Vragend kijkt Gerdien hem aan.

Moeder vertaalt het voor Sandor.

‘Yes, of course. In Romania we also have projects with children.’

‘Sandor zegt: “Ja natuurlijk. In Roemenië hebben we ook projecten met kinderen.”

Dan vertelt Sandor: ‘That’s why I would like to tell about my work in Oradea.’

Moeder vertaalt meteen weer wat Sandor zegt:

‘Daarom wil ik graag vertellen over mijn werk in Oradea.’

Dan gaat moeder verder. ‘Zoals jullie weten verstaat Sandor al heel veel Nederlands omdat hij in Roemenië geprobeerd heeft wat Nederlands te leren, maar hij vindt het nog moeilijk om terug te praten.’

‘Maar u had Sandor vorig jaar toch boekjes meegegeven, zodat hij Nederlands kon leren?’

‘Ja Gerdien, dat is zo, maar als je op een avondschool zit, is dat wel gemakkelijker. In Roemenië kon hij aan niemand vragen of hij het ook goed uitsprak. Willen jullie trouwens iets te drinken?’

‘Ja, graag mam.’

‘Sandor, wil jij koffie?’

‘Graag.’

‘Dat zeg je heel goed.’ Gerdien lacht naar Sandor.

‘Freek, blijf jij hier ook eten? Je moeder was hier vanmiddag om Sandor te begroeten en zij vond het goed.’

‘Ja, als mama het goed vindt, dan begrijpt u wel dat ik dolgraag wil blijven eten.’

‘Dan gaan we vroeg eten vanavond. Hebben jullie nog huiswerk?’

‘Ja, ook dat nog.’

‘Dan gaan jullie dat zo eerst doen. Tijdens het eten overleggen we wel wanneer Sandor naar school wil en dan bel ik daarna de juf.’

‘Ja, dat is gaaf, mam.’

Even later hebben ze hun drinken op en gaan ze naar boven.

‘Wat spreekt jouw moeder vloeiend Engels, zeg.’

‘Ja, dat kan ze heel goed. Mijn moeder kan ons ook wel Engels leren.’

‘Zou ze dat willen?’

‘Dat denk ik wel, maar dat vraag ik haar zo meteen aan tafel wel. Laten we vlug ons huiswerk maken.’

Dan buigen zich twee hoofden over het huiswerk dat ze morgen af moeten hebben.

‘Zo, dat heeft heerlijk gesmaakt, tante Riet.’ Freek strijkt met zijn hand over zijn buik.

‘Ja, ik wist dat jullie allemaal van aardappelpannenkoeken houden. Sandor is er ook dol op.’

In het Engels vertaalt moeder weer wat er is gezegd.

‘Ja, lekker.’

‘Goed zo, Sandor.’

‘Mam, u zou het er met Sandor toch over hebben wanneer hij bij ons op school zou komen?’

‘Dat heb ik net gedaan.’

‘Wat zei Sandor?’

‘Dat we eerst aan jullie juf moeten vragen wat haar het beste uitkomt.’

‘U zou haar zo toch bellen?’

‘Ja, dat doe ik ook. Gaan jullie papa helpen met de kalfjes de fles te geven? Sandor wil papa ook graag met melken helpen.’

‘Ja leuk, de kalfjes de fles geven’, zegt Freek enthousiast. Vader staat op en pakt de Bijbel. Moeder staat ook op en geeft Sandor de Engelse Bijbel.

‘Zo kan Sandor ook meelesen met papa. Bert, wat ga je lezen?’

‘Jesaja 56.’

Moeder vertaalt het voor Sandor. Even later leest vader met zijn rustige stem heel eerbiedig voor. Sandor leest mee in de Engelse Bijbel.

Na het danken gaat de telefoon. Moeder neemt op en zegt verrast: ‘Ik wilde u vanavond bellen, maar zegt u het maar. Ja, u mag vanavond ook even komen. Dan kunt u zelf iets uitzoeken. Fijn dat u ook aan Roemenië denkt. Sandor is vandaag aangekomen, dus dan

kunt u ook meteen kennis met hem maken. Ja, dat heeft Gerdien al aan hem gevraagd. Hij wil graag komen. Volgende week vrijdag gaat Sandor weer naar Roemenië terug. Ja, ik zal hem vragen of hij volgende week donderdag kan. Dan hoort u het straks van Sandor. Daag.' Moeder legt de telefoon neer.

'Waarom belde onze juf?' vraagt Gerdien nieuwsgierig. 'Ze moest een verjaardagscadeautje hebben en dacht aan mijn winkeltje. Nu moet ik eerst even met Sandor overleggen of hij volgende week donderdag kan. Jullie juf komt zo.'

Moeder vertelt Sandor alles in het Engels.

'Nou Riet, weet je al of het kan?' vraagt vader terwijl hij gaat staan.

'De juf vroeg of het volgende week donderdag zou kunnen. Dat komt Sandor ook goed uit, want de volgende dag moet hij weer terug naar Roemenië.'

'Gerdien en Freek, hebben jullie het gehoord? Volgende week donderdag hoopt Sandor zijn dia's te laten zien.'

'Dat is gaaf, Sandor.' Freek geeft Sandor een schouderklopje.

'Maar nu gaan we naar de stal.' Vader loopt de woonkeuken uit. Freek en Gerdien, maar ook Sandor, lopen achter vader aan.

6. Naar de boerderij

Het is zaterdag.

‘Tuut, tuut.’

Gerdien en Freek vliegen naar buiten. Freek was vanmorgen extra vroeg naar Gerdien gegaan.

‘Hallo Freek en Gerdien.’ Meteen springt Arne uit de auto. De twee jonge herdershonden rennen kwispelend naar Arne toe. Ook Dando en Donar komen aanlopen en ook hun staarten kwispelen.

‘Ha, brave honden.’ Arne aait de honden. Ondertussen is Arnes moeder ook uit de auto gestapt.

‘Goedemorgen Gerdien en Freek, hier zijn we dan. Gerdien, wat een prachtige herdershondjes zijn dat. Hoe heten ze?’ De jonge herders rennen nu naar mevrouw Voerman toe en willen speels in haar rok bijten. Ook Donar loopt kwispelend naar haar toe. Ze aait Donar en de jonge herders. Dan vertelt Gerdien hoe de honden heten.

‘Deze zwarte herder heet Wolf en die andere heet Storm. De oudere honden heten Donar en Dando. Dat zijn onze goede, oude, trouwe en waakzame lobbesen. Ze zijn al veertien jaar en we zijn bang dat ze niet meer zo lang zullen leven. Dat vinden we heel erg, daarom hebben mijn ouders deze twee jonge herders erbij genomen. Ze zijn nu twaalf weken oud.’

Dan komt Gerdiens moeder naar buiten.

‘Goedemorgen, Jans.’ Ze geeft mevrouw Voerman een hand.

‘Goedemorgen. Ik was jullie honden aan het bewonderen. Die twee honden zien er goed uit, ondanks dat ze oud zijn. En die twee kleine herders, wat zijn die mooi.’ ‘Ja, dat zijn ze, maar ze zijn ook heel ondeugend. Heb je zin in koffie?’

Dan loopt Arne naar zijn moeder toe en zegt: ‘Mam, ik mocht toch iets uitzoeken in het winkeltje?’

‘Ja, dat mag je ook, maar eerst gaan we koffiedrinken.’

‘Voor jou heb ik ook iets te drinken, Arne. Gerdien en Freek, komen jullie nu ook direct mee?’

‘Ja, wij komen.’ Meteen gaan ze met z’n allen naar binnen, waar vader al in de kamer zit.

‘Goedemorgen, Bert.’ Mevrouw Voerman geeft vader een hand.

‘Goedemorgen, Jans, heb je het in één keer kunnen vinden?’

‘Ik niet, maar mijn Sofietje wel.’

‘Sofietje? Waar is ze dan?’

Jans Voerman en moeder schieten in de lach.

‘Dat is mijn navigatiesysteem.’

‘O, bedoel je dat’, zegt vader heel nuchter.

Dan komt Sandor binnen en geeft hun allemaal een hand.

‘Dit is onze Sandor, hij hoort helemaal bij ons gezin. Hij begrijpt wel een beetje Nederlands, maar ik vertaal alles voor hem.’ Meteen vertelt moeder Sandor wie mevrouw Voerman en Arne zijn en dat Arne vandaag op de boerderij komt spelen. Sandor knikt vriendelijk en geeft Arne en mevrouw Voerman een hand. Dan zegt hij: ‘Nice to meet you.’

‘Wat zegt Sandor, mam?’

‘Arne, hij zegt tegen ons: Leuk om jullie te ontmoeten.’

‘Kent u ook Engels?’

‘Een beetje, Gerdien.’

Terwijl de moeders met Sandor en vader aan het praten zijn, zegt Gerdien: ‘Arne, zal ik je vast de winkel van mijn moeder laten zien?’

‘Ja, graag.’ Meteen staat hij op en loopt achter Gerdien en Freek aan, die naar het winkeltje lopen, dat ook in de boerderij is.

‘Wauw, wat een mooie dingen verkoopt je moeder!’ ‘Kijk, die prachtige, grote takelwagen, die zou ik graag willen hebben. Voor mijn moeder staan hier ook mooie dingen. Ik ga haar halen.’ Meteen loopt Arne naar de mooie woonkamer en blijft bij de bank staan waarop zijn moeder zit. Hij weet heel goed dat hij niet zomaar iets mag vragen, maar netjes moet wachten. Moeder ziet haar zoon meteen en vraagt: ‘Wat voor moois heb je gezien?’

‘O, mam, een schitterende, grote takelwagen, maar voor u hebben ze ook heel veel.’

‘Dan gaan we even kijken.’ Mevrouw Voerman staat meteen op, maar moeder ook. Samen gaan ze naar het winkeltje.

‘Wat een leuke winkel heb je en wat heb je veel speelgoed! Arne, die takelwagen mag je kopen hoor en ik neem deze prachtige klok en dat kraamcadeautje. Wat is dat leuk verpakt. Dat geven we aan tante Joke en oom Karel, daar is gisteren een zoontje geboren. Wil je dit inpakken?’

‘Natuurlijk’, zegt moeder. Gerdien pakt al mooi inpakpapier.

‘Mam, zal ik het even inpakken?’

‘Ja, doe dat maar.’ Ondertussen betaalt mevrouw Voerman.

‘Dat heb je keurig ingepakt, Gerdien. Dat doe je vaker.’

‘Ja, ik help mijn moeder regelmatig. Ook ga ik vaak mee als mijn moeder op beurzen staat.’

‘Wat doe je prachtig werk, Riet.’

‘Ja, ik mag het ook zo graag doen. Als ik in Roemenië ben en zie hoe dankbaar die arme

mensen zijn wanneer ik aan hen voedsel en kleding mag uitdelen, dan krijg ik een warm gevoel in mijn hart dat ik dit voor hen mag doen. Wij zijn zo rijk en zij zo arm.'

'Nou, als wij nog iets nodig hebben dan denken we aan je. Arne, nu moet ik gaan. Ik neem jouw takelwagen ook mee hoor.'

'Dat is goed, mam.' Hij geeft zijn moeder vlug een kus en gaat dan met Gerdien en Freek mee naar de wei, waar Moonlight en Daimont lopen.

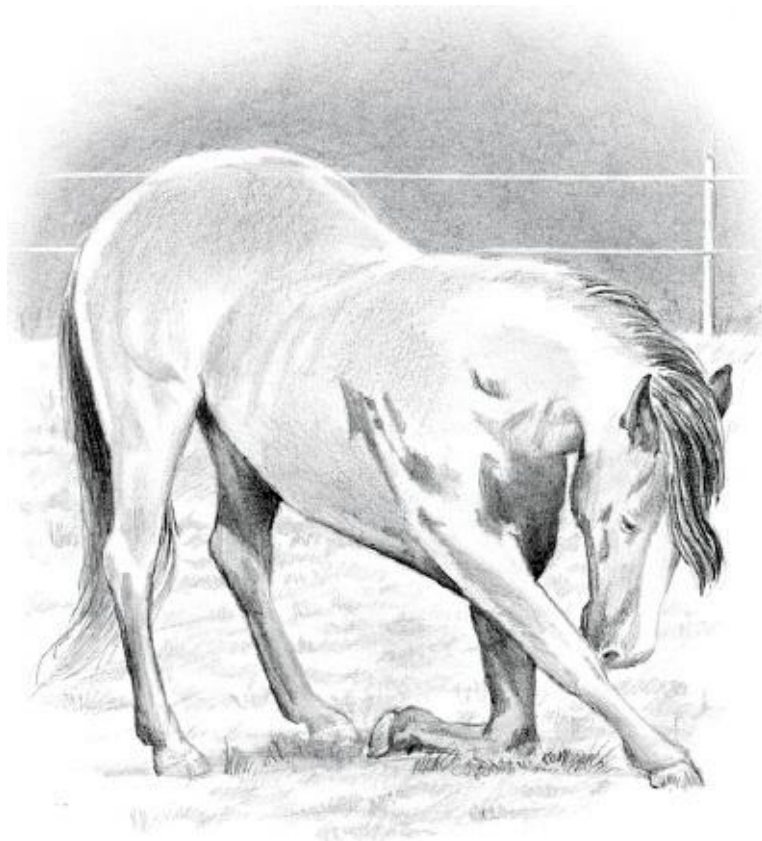
'Arne, zal ik je eens laten zien wat Moonlight kan? Kijk maar eens goed. Moonlight, geef mij eens een kus?' Moonlight, die Gerdien al heeft zien aankomen, loopt naar het draad dat om de wei gespannen is en geeft Gerdien, die ervoor staat, een kus.

'Dat is gaaf. Wil Moonlight mij ook een kus geven, Gerdien?'

'Dat denk ik wel. Moonlight, geef Arne eens een kus.'

Moonlight geeft ook Arne een kus. Arne blijft rustig voor het draad staan. Arne houdt van dieren.

'Arne, Moonlight kan ook netjes voor mij buigen.' Gerdien kruipt onder het draad door en zegt: 'Moonlight, netjes buigen.' Meteen knipt ze met haar vingers laag bij de grond. Het paard maakt een keurige buiging.

'Wat een gaaf paard heb je toch. Hoelang heb je geoefend?'

'Wel een paar maanden.'

'Mijn pony's kunnen het nog steeds niet en ik oefen al zo lang. Zullen we nu naar onze boerderij gaan?' vraagt Freek.

'Ja, dat lijkt mij ook leuk. Wij wonen in een gewoon huis, maar een boerderij, met al die dieren, dat vind ik prachtig', zegt Arne.

‘Dan ga ik even tegen mijn moeder zeggen dat wij naar jou toe gaan, Freek.’

‘Oké, wij gaan nog even bij jullie poesjes kijken.’

Meteen loopt Freek met Arne naar de grote schuur.

‘Kijk, daar liggen de jonge poezen. Er zijn er al verschillende verkocht. Anders hadden ze hier wel tien poezen en dan kan niet’, vertelt Freek.

‘Zullen we ook nog even bij de kalfjes gaan kijken?’

Vannacht zijn er twee geboren’, zegt Gardien, die de schuur in komt lopen.

‘Ja, dat is leuk. Waar zijn de kalfjes?’

‘In de stal, Arne.’ Meteen loopt Gardien de schuur uit met Freek en Arne achter haar aan.

‘Kijk, hier is nummer één.’ Gardien doet het deurtje van een van de eenlinghokken open. Het kalfje kruipt schuw in een hoekje, maar Arne gaat op zijn knieën zitten en aait het kalfje rustig. Dan gaat hij naar het hok ernaast, waar het andere kalfje in ligt. Hij aait ook dat kalfje.

‘Tegen vijf uur gaan we de koeien melken en de kalfjes de fles geven. Vind jij dat ook leuk, Arne?’

‘Ja, nou en of.’ Met schitterende ogen kijkt hij Gardien aan.

‘Nu gaan we eerst naar onze boerderij.’ Meteen loopt Freek de stal uit. Gardien sluit de deurtjes zorgvuldig en dan lopen ze met Freek mee. Als ze bij de grote poort zijn aangekomen, drukt Freek op de bel en even later gaat de poort automatisch open.

‘Dat is gaaf, maar waarom hebben jullie de poorten dicht?’ vraagt Arne.

‘Omdat mijn kleine broertje niet op de weg mag lopen. Dat is veel te gevaarlijk met al die sloten langs de weg’, vertelt Freek. Daar komen de honden van Freek aangerend.

‘Ha, Max en Tommy.’ De honden springen tegen Freek, maar ook tegen Arne op.

‘Jullie zijn braaf.’ Arne aait de honden. Dan is het goed en gaan de honden liggen.

‘De zwarte labrador heet Max en de jack russell heet Tommy’, vertelt Freek.

‘Nou Freek, jij hebt ook mooie honden. Gaan we nu naar je pony’s?’

‘Ja, dat doen we. Kom maar. Kijk, de pony’s zien mij al aankomen. Degene die het eerst aan komt lopen, is Linda en die daarachter, dat is Milly. Heb je wel eens op een pony gereden?’

‘Nee Freek, nog nooit.’

‘Zou je dat wel willen?’

‘Ja, mag dat dan?’

‘Natuurlijk mag dat. Dan ga ik nu even het zadel uit de schuur halen.’ Meteen draait Freek zich om en rent naar de schuur.

‘Kijk eens, jij mag Milly wel een suikerklontje geven, dan geef ik Linda een suikerklontje.’ Meteen geeft Gardien Arne een suikerklontje.

‘Kijk, zo geef je een paard of pony een suikerklontje. Je hand helemaal openhouden en daar leg je het suikerklontje op.’

Arne kijkt hoe Gerdien Linda een suikerklontje geeft. Daarna geeft hij Milly een suikerklontje.

‘Dat vinden ze wel lekker. Zie ze eens smikkelen!’ lacht Arne. Dan is Freek met het zadel en het hoofdstel terug en gaat Milly zadelen. Met belangstelling kijkt Arne toe. ‘Dat doe je handig, Freek. Maar hoe kom ik op Milly?’

‘Je gaat op die regenton staan. Ik houd Milly vast en Gerdien helpt je wel.’ Arne klimt op de regenton en ondertussen loopt Freek met Milly naar de regenton.

‘Nu met je rechterbeen over Milly. Ja, goed zo. Nu zit je in het zadel en moet je de teugels vasthouden’, zegt Gerdien.

Freek houdt Milly bij het hoofdstel vast en dan stapt Milly rustig weg.

‘Nou, hoe vind je dit, Arne?’

‘Schitterend, Freek.’

‘Weet je dat onze pony’s en paarden kunnen voetballen?’

Verbaasd kijkt Arne naar Freek.

‘Meen je dat nou echt?’

‘Ja, dat meen ik. Gerdien, wil jij een skippybal halen?’ ‘Oké, ik ga al.’ Meteen rent Gerdien de wei uit naar de stal, waar de skippyballen liggen.

‘Nou, ik ben heel benieuwd’, zegt Arne tegen Gerdien, die met een skippybal aan komt lopen.

‘Zal ik nu even op Milly gaan rijden? Dan kun je zien hoe we het doen.’

‘Goed, Freek.’ Meteen glijdt Arne van Milly af. Freek houdt Milly goed bij het hoofdstel vast. Dan gaat Freek ook via de regenton op Milly zitten. Gerdien legt de skippybal voor Linda neer en zij begint er meteen tegen aan te schoppen. Freek stuurt Milly ook naar de skippybal toe. En ja hoor, ook Milly schopt tegen de skippybal aan. Met verbazing kijkt Arne toe.

‘Freek en Gerdien, wat is dit prachtig!’

Na een poosje vraagt Freek: ‘Wil jij nu weer rijden, Arne?’

‘Ja, graag.’ Even later zit Arne als een koning te paard en rijdt hij rustig door de wei. Hij geniet met volle teugen.

7. Diapresentatie

Het is donderdagmiddag.

‘Mam, komt u nou? Anders komen wij te laat op school.’

‘Gaan jullie maar vast in de auto zitten. Sandor haalt zijn diaprojector uit zijn slaapkamer en ik pak de Engelse Bijbel nog even voor Sandor.’

‘Wat duurt het toch lang voordat ze komen. Vind jij dat ook niet, Freek?’

‘Ze komen er al aan hoor.’

‘Gelukkig.’ Gerdien slaakt een diepe zucht.

Dan stappen moeder en Sandor in en rijden naar school.

‘Sandor, ik vind het best heel spannend hoor.’

Meteen vertaalt moeder het voor hem.

‘Me too.’

‘Ik begrijp je, Sandor. Goed hè?’

‘Yes’, lacht Sandor.

Dan zijn ze bij school. Moeder parkeert de auto tegenover de school. Ze stappen uit. Moeder en Sandor lopen de school in, maar Gerdien en Freek moeten buiten blijven tot de bel gaat. De kinderen dringen allemaal om Gerdien en Freek heen.

‘Gerdien, wat laat Sandor allemaal zien?’

‘Dat zie je zo meteen wel, Els. Ik weet ook niet wat Sandor allemaal laat zien.’

‘Nou, het lijkt mij heel saai hoor’, zegt Mark.

‘Dat kun je helemaal niet zeggen, want je hebt nog niets gezien’, neemt Freek het voor Sandor op.

Voordat Mark nog iets kan zeggen gaat de bel. Hun juf komt naar buiten.

‘Jullie mogen naar binnen.’

Het wordt een dringen van jewelste, want iedereen wil het eerste in de klas zijn, omdat Sandor en Gerdiens moeder in hun klas zijn. Dan grijpt de juf in.

‘Zo gaan we niet naar binnen. Netjes op elkaar wachten. Goed zo, Johan, jij weet hoe het hoort.’

Het wordt stil en de kinderen gaan rustig naar binnen. Zo wil hun juf het hebben.

‘Allemaal op je plaats gaan zitten en dan begroeten we Sandor allemaal met ...?’

‘Hello’, zeggen de kinderen.

‘Goed, goed’, zegt Sandor en hij zegt: ‘Hallo.’

‘Dat klinkt goed Nederlands’, lacht de juf.

Moeder en Sandor zitten voor in de klas, bij het scherm dat de juf al heeft opgehangen.

‘We gaan nu eerst bidden. Allemaal eerbiedig.’

De juf vouwt haar handen.

Alle kinderen, maar ook Sandor en moeder vouwen hun handen. Dan gaat de juf voor in gebed. Ze bidt ook voor Sandor. Sandor, die zijn naam hoort noemen, begrijpt dat de juf voor hem bidt. Dit ontroert hem. Na het gebed zegt de juf: ‘We gaan eerst zingen. Pakken jullie je Bijbeltje maar. We zingen Psalm 25 vers 2: HEER’, ai, maak mij Uwe wegen, door Uw woord en Geest, bekend.’

De kinderen pakken hun Bijbeltje en zoeken de psalm, die achter in hun Bijbeltje staat, op. Moeder fluistert zachtjes in het Engels en vertelt Sandor wat de bedoeling is. Dan kijkt de juf naar moeder en vraagt: ‘Kan Sandor het een beetje volgen?’

‘Ja hoor, ik vertaal het voor Sandor in het Engels. Hij vertelde mij dat hij wil proberen in het Nederlands mee te zingen.’

‘Dat is fijn.’ De juf zet in. De kinderen zingen goed en duidelijk mee, maar kijken telkens bezorgd naar Sandor of hij ook wel mee kan zingen. Dat gaat prima. Je kunt zijn basstem goed horen. Na het zingen zegt de juf:

‘Sandor, ik vind het heel knap dat je zo goed in het Nederlands hebt meegezongen. Wij geven het woord nu aan jou en je mag ons je dia’s laten zien.’

Moeder vertaalt het en Sandor staat op en pakt zijn laptop en projector. Even later verschijnt de eerste dia op het scherm.

‘We doen het zo, Sandor. Jij vertelt en de moeder van Gerdien vertaalt alles.’ Gerdiens moeder vertelt aan Sandor wat de juf heeft verteld.

‘Oké.’

Eerst vertelt Sandor dat hij in een kindertehuis werkt, waar hij manager is. ‘Dat betekent dat ik daar alles moet regelen, zoals bijvoorbeeld de administratie. Als er gasten komen, moet ik voor de gasten zorgen.’ Moeder vertaalt het meteen.

‘Kijk, dit is ons kindertehuis. Als er gasten zijn, moet ik voedsel halen, want de gasten blijven altijd eten.’ Wanneer moeder dit voor de kinderen heeft vertaald, gaat Sandor verder.

‘Hier zien jullie dat er ook kinderen van buitenaf komen. Zij komen uit arme of gebroken gezinnen. Dit gebeurt altijd op zaterdagmiddag. Dan wordt er uit de Bijbel verteld. Ook wordt er met de kinderen gebeden. Daarna gaan we knutselen of een spelletje doen. Ze krijgen dan limonade en een koekje. Soms geven wij hun ook iets mee naar huis. Kijk hier maar eens. Deze kinderen krijgen koekjes mee naar huis.’ Sandor wijst alles aan.

Moeder probeert het zo goed mogelijk te vertalen. ‘Op deze dia zie je oudere mensen. Zij komen voor de Bijbelstudie en krijgen na afloop twee sneetjes brood mee naar huis. Op deze dia zie je heel veel kinderen. We gaan in de zomer altijd met de kinderen op kamp. Deze kinderen zijn arm of hun ouders kunnen niet voor hen zorgen. Hier zie je dat deze arme kinderen altijd op straat lopen. We helpen meer dan honderdvijftig families. Dat

doen we door hun kleding en voedsel te geven. Daarom zijn we ook zo blij met de moeder van Gerdien en haar winkeltje, maar ook met de gebruikte, goede kleding, die de mensen uit jullie dorp bij haar brengen en met het vele geld dat zij ons geeft. Soms geven wij de mensen ook geld.'

Sandor wijst naar Gerdiens moeder. Zij vertaalt meteen wat Sandor vertelt. Dat doet ze na elke dia.

Met enthousiasme gaat Sandor verder en vertoont weer een dia.

'Hier zien jullie een hele oude vrouw op bed liggen. Zij kan niet meer voor zichzelf zorgen. Daarom krijgen oudere mensen, zoals deze vrouw, eten aan huis, worden ze gewassen en krijgen ze, zo veel als het kan, de zorg die ze nodig hebben. Dit was mijn laatste dia, maar Gerdiens moeder heeft ook nog dia's. Die heeft ze gemaakt toen zij in Roemenië was.' Sandor loopt naar Gerdiens moeder, die haar dia's pakt.

'Nu zal ik jullie laten zien waar wij naartoe gaan als wij in Roemenië zijn. Zien jullie deze hut? Wat zou dit zijn?'

'Nou, ik denk een hok voor een geit', zegt Janneke.

'Nee, in deze oude, vervallen hut woont een gezin.'

Met verbazing en ontzetting kijken de kinderen naar de dia.

'Wat erg is dit. Het hok van onze hond is nog veel mooier. Dit vind ik zielig', zegt Mirjam. Ook de andere kinderen roepen: 'Dit is erg!' Ze zijn er stil van.

'Dat is het ook. Wij zijn zo rijk en je wordt zelf nog rijker als je van je rijkdom mag geven aan arme mensen. Wat zien jullie op deze dia?'

'Is dat ook een huis?' vraagt Johan verbaasd.

'Ja, dit huis is van plastic en dat huisje ernaast is van hout. Daar woont een heel gezin in. De mensen daar hebben vaak grote gezinnen', vertelt Gerdiens moeder. De kinderen zijn erg onder de indruk. Zo laat de moeder van Gerdien nog vele dia's zien.

'Dit is de laatste dia. Heeft iemand van jullie nog vragen?' De kinderen zien op deze dia hoe Gerdiens moeder in het kindertehuis speelgoed, maar ook kleren en een Bijbel aan de kinderen geeft.

Hanneke steekt haar vinger op.

'Zeg het maar, Hanneke', zegt Gerdiens moeder.

'Is Roemenië groot en ver weg?'

Moeder vertaalt het voor Sandor. Hij loopt naar de landkaart, wijst het aan en zegt: 'Romania is more than eight times bigger than the Netherlands.'

'Sandor zegt dat Roemenië wel meer dan acht keer zo groot is als Nederland.'

'O, wat vreselijk groot!' roepen de kinderen.

'Heeft iedereen zo'n oud en kapot huis?' vraagt Mark, die ook onder de indruk is van zo veel leed en verdriet.

‘No, there are rich people too.’

‘Nee, er zijn ook rijke mensen’, vertaalt Gerdiens moeder.

‘Sandor, we gaan iets doen voor Roemenië’, zegt Mark.

‘Ja, ja, dat doen we!’ roepen de kinderen.

‘Dan kan tante Riet dat geld meenemen als ze weer naar Roemenië gaat’, zegt Freek.

‘Tante Riet ...? Wie is dat nou weer?’ vraagt Harm.

‘De moeder van Gerdien natuurlijk’, zegt Freek heel verontwaardigd.

‘Ja, dat weet ik toch niet.’

‘Nu allemaal even stil zijn. Ik vind dit een heel goed idee van jullie. Ik had jullie nog niet verteld wat we vanaf volgende week woensdag gaan doen. Zal ik het moois dan nu maar vertellen?’

‘Ja, ja!’ roepen ze allemaal.

‘We hopen volgende week met een project te beginnen. Daar mogen jullie elke middag op school aan werken. Het thema is: kleuren. Op de laatste dag houden we ’s avonds een projectavond. Dan mogen alle ouders komen en kopen wat de kinderen hebben gemaakt.

De hele school doet mee aan dit project. De opbrengst is voor een goed doel. Zullen we dit voor Roemenië doen? Ik moet het natuurlijk nog wel met de directeur en mijn collega’s overleggen, maar die zullen dit vast ook een goed idee vinden. Wij waren er nog niet over uit voor welk goed doel we het deze keer zouden gaan bestemmen.’

‘Ja, ja, laten we dat doen, juf!’ roepen de kinderen. Ondertussen vertelt Gerdiens moeder aan Sandor wat de juf heeft gezegd.

Sandor is heel blij en hij zegt: ‘Köszönöm.’

‘Weten jullie wat Sandor in zijn eigen taal zegt?’ vraagt Gerdiens moeder.

‘Nee, daar begrijpen we niets van’, zegt Mark.

‘Sandor zegt: “Bedankt.”’

Dan proberen de kinderen dat woord na te zeggen.

‘Je breekt je tong haast’, zegt Joanne.

‘Nou, het is ook heel moeilijk hoor’, lacht Gerdiens moeder. Dan zegt Sandor nog iets en Gerdiens moeder vertaalt.

‘Sandor bedankt jullie allemaal omdat jullie zo goed hebben geluisterd. Jullie krijgen allemaal een foto van hem. Op de foto staan twee kinderen die uit een arm gezin komen.’

‘Dat ene meisje heeft maar weinig kleren aan’, zegt Liesbeth.

‘Dat vind ik zielig’, zegt Mark.

Sandor geeft aan iedereen een foto en de kinderen zeggen: ‘Dankjewel, Sandor.’

Sandor lacht naar de kinderen. Wat zijn ze hier vriendelijk en aardig voor hem. Dan zegt Sandor: ‘God bless you.’

‘Sandor zegt: “God zegene jullie.”’

‘Dankjewel, Sandor, God bless you too’, zegt de juf ontroerd.

‘Kinderen, omdat Sandor morgen weer met het vliegtuig naar Roemenië gaat, willen we hem toezingen: Dat ’s HEEREN zegen op u daal.’

De juf begint en dan zingen ze met z’n allen:

‘Dat ’s HEEREN zegen op u daal’;

Zijn gunst uit Sion u bestraal’;

Hij schiep ’t heelal, Zijn Naam ter eer.

Looft, looft dan aller heren HEER’.’

Hoewel Sandor niet alles kan verstaan, begrijpt hij het wel een beetje. Ontroerd luistert hij.

Dan gaat de juf voor in dankgebed en vraagt ze of de Heere Sandor wil bewaren op zijn reis terug naar Roemenië.

Daarna mogen de kinderen naar huis, maar de juf praat nog even door met Sandor en moeder.

Freek en Gerdien gaan ook naar buiten en spelen op het schoolplein, totdat moeder en Sandor naar buiten komen.

8. Projectweek

Het is woensdagmorgen.

Het regent en het is heel koud.

‘Freek, toe, fiets nou door, ik word zo nat en jij wilt toch ook op tijd op school zijn?’

‘Ik fiets zo hard als ik kan, Gerdien. Natuurlijk ben ik ook benieuwd welke kleur er is gekozen voor ons project.’ Samen zwoegen ze door de regen.

‘Hè, hè, we zijn er.’ Gerdien wil het schoolplein al op fietsen, maar opeens ziet ze vanuit haar ooghoeken de meester het schoolplein op lopen. Pardoes remt ze en stapt af. Freek, die achter haar rijdt, heeft dat niet door en fietst bijna tegen haar op. Uit alle macht remt hij. ‘Wat doe je nu opeens? Waarom fiets je niet door?!’ schreeuwt Freek boos.

Gerdien kijkt achterom en zegt verontwaardigd: ‘Zie je de meester daar niet lopen? Als we het schoolplein op waren gefietst, dan waren we erbij geweest, domoor.’ Dan ziet Freek de meester ook en zonder iets terug te zeggen loopt hij vlug achter Gerdien aan naar het fietsenhok.

‘Kom Freek, laten we gauw naar ons groepje toe lopen.’ ‘Ha, Freek en Gerdien, zijn jullie ook zo nieuwsgierig welke kleur wij krijgen?’

‘Ja, nou. Laten ze ons maar vlug binnenlaten. Het begint steeds harder te regenen.’

Het lijkt wel of men dit heeft gehoord. De bel gaat en ze mogen naar binnen.

‘Brrr, wat ben ik nat geworden.’ Freek schudt zich uit als een jonge hond.

‘Kijk je wel uit, Freek, je maakt mij helemaal nat.’ ‘Ben je van suiker, Gertrude?’

‘Nee, helemaal niet, maar ik ben al nat genoeg geworden.’

‘Niet kibbelen. Zijn jullie niet benieuwd welke kleur wij gaan doen?’

‘Ja juf, wij zijn allemaal erg benieuwd’, zegt Edwin.

‘Komen jullie maar gauw en rustig de klas in.’

De kinderen gaan op hun plaatsen zitten. Juf Schot gaat voor de klas staan en vouwt haar handen.

Rustig kijkt ze de klas in. Dan wordt het heel stil en gaat juf Schot voor in gebed. Na het gebed zegt de juf: ‘We gaan zingen Psalm 133 vers 3: Waar liefde woont, gebiedt de HEER’ den zegen.’

Juf Schot zet in en alle kinderen zingen mee:

‘Waar liefde woont, gebiedt de HEER’ den zegen; Daar woont Hij Zelf, daar wordt Zijn heil verkregen, En ’t leven tot in eeuwigheid.’

‘Jullie kennen deze psalm goed uit je hoofd. Niemand keek in het psalmboek. Nu mogen jullie je psalmboek wegleggen en ga ik jullie het Bijbelverhaal vertellen. Daarna vertel ik

wat we deze week hopen te gaan doen.'

In een mum van tijd zijn de psalmboeken opgeborgen. 'Wie weet waar het gisteren over ging? Zeg het maar, Edwin.'

'Over David, die op zijn harp speelde.'

'Dat heb je goed onthouden. David speelde psalmen. Nu ga ik verder vertellen. David wordt bij zijn schapen weggeroepen.'

De juf vertelt heel mooi. Je ziet het helemaal voor je. Het is ook muisstil in de klas. Je kunt een speld horen vallen. Na het Bijbelverhaal zegt de juf: 'Nu ga ik jullie vertellen welke kleur wij hebben voor deze projectweek.'

'Mogen we het ook raden?'

'Dat mag, Liesbeth. Raad jij maar.'

'Nou, ik denk groen.'

'Nee.'

'Ariane, zeg jij het maar.'

'Blauw.'

'Nee, ook niet goed.'

'Freek, welke kleur denk jij?'

'Lichtbruin, net als mijn pony's.'

'Bijna. Gerdien?'

'Bruin, mijn paarden zijn ook bruin.'

'Dat heb je helemaal goed.'

'Bruin, wat is dat nu voor een kleur', zegt Mark minachtend.

'Als ik jullie ga vertellen wat wij gaan doen, vinden jullie deze kleur allemaal mooi. Eerst stel ik jullie een andere vraag: wat is er allemaal bruin?'

De kinderen denken heel diep na. Gerdien ziet dat er op de tafel van de juf een reep chocola ligt. Meteen steekt ze haar vinger op.

'Juf, chocola.'

'Dat heb je helemaal goed. We gaan het hele lokaal een bruine tint geven, zodat het net een echt chocoladewinkeltje is. We maken van alles wat met chocola te maken heeft. Volgende week donderdagmorgen hopen we naar een chocoladeatelier te gaan. Daar kunnen we zien hoe chocola wordt gemaakt, maar we mogen ook proeven. 's Avonds hebben we dan de projectavond. Wie de kleur bruin niet leuk vindt, die mag nu zijn vinger opsteken.'

Juf Schot kijkt haar klas rond. Niemand steekt zijn vinger op.

'De kleur bruin lijkt saai, maar hoeft dat niet te zijn. Op deze woensdagochtend beginnen we met het project. Verder gaan we elke middag met dit project aan de slag. 's Morgens

hebben we gewoon les. Ik heb voor jullie een werkboekje gemaakt, waarin alles met chocola te maken heeft zoals rekensommen en woordzoekers.'

'Dat is leuk, juf!' roept Freek.

'Ja, wij vinden dat ook leuk', zeggen de andere kinderen.

'Sst, nu eerst allemaal goed luisteren, anders weten jullie niet hoe we ons chocoladewinkeltje gaan maken. We gaan met z'n allen eerst de muren en de ramen bruin maken. Dat doen we met crêpepapier. Ik zal jullie allemaal een rol geven. Dat plakken we met kneedgum op de muren en de ramen. Kijk, zo gaan we beginnen.' Alle kinderen kijken toe.

'Kom maar, dan zal ik jullie in groepjes verdelen.' Even later zijn ze allemaal druk aan het werk. Een paar kinderen beginnen bij de muur naast het raam. Anderen mogen de ramen bruin maken met crêpepapier vastgeplakt met kneedgum. Juf Schot komt handen tekort. Dan helpt ze Freek en dan Liesbeth. Het is een fijne en gezellige morgen. Dan gaat de bel.

'O, moeten we nu alweer naar huis?'

'Ja, Gerdien, maar we hopen morgenmiddag verder te gaan. Fijn dat jullie het ook zo leuk vinden. We ruimen nu alles op en gaan danken.'

'Juf, juf.' Freek steekt nog gauw zijn vinger op.

'Dit doen we toch allemaal voor het goede doel, Roemenië?'

'Ja, ja, voor Roemenië!' roepen alle kinderen.

De juf klapt in haar handen.

'Allemaal even stil zijn. Ja, dit project is voor Roemenië.'

'O, wat zal Sandor blij zijn. Mijn moeder gaat hem vanavond vast bellen', zegt Gerdien blij.

'Dan mag je moeder hem van ons allen ook de hartelijke groeten doen. Nu gaan we danken.' Dan wordt het heel stil in de klas.

9. De chocoladewinkel

‘Juf, mogen wij alvast het winkeltje gaan maken? De muur is helemaal af. Kijkt u maar eens hoe mooi bruin deze muur is geworden.’ De juf bekijkt de muur.

‘Die is heel mooi geworden. Met wie wil je het winkeltje gaan maken, Freek?’

‘Met Gerdien, Edwin en Gertrude.’

Deze kinderen kijken de juf vragend aan.

‘Dat is goed. Ik zal jullie vertellen hoe we het gaan doen. Zien jullie die twee kasten daar? Die schuiven we naar deze kant, want hier komt het winkeltje. Tussen die twee kasten komt een tafel, dat is de toonbank.

Daarna maken we de kasten en de tafel helemaal bruin met crêpepapier en dan maken we raampjes in de kasten, net zoals bij een echte winkel. Kijk eens, hier kunnen jullie het beste beginnen. Freek en Gerdien maken de eerste kast bruin en Edwin en Gertrude, jullie mogen de andere kast bruin maken. Als jullie iets niet weten, mogen jullie altijd bij mij komen.’

De juf loopt naar de andere kinderen toe.

‘Wat een leuke ideeën heeft de juf’, zegt Gerdien.

‘Ja, echt gaaf. Ons winkeltje zal heel mooi worden’, zegt Gertrude. Dan gaan ze enthousiast aan de slag.

‘Juf, deze muur is bijna klaar, maar helemaal bovenaan kunnen wij er niet bij’, zegt Daan.

De juf pakt de grote, stevige trap en schuift die nog dichter naar de muur.

‘Daan, wil jij mij het bruine crêpepapier en het kneedgum aangeven?’

‘Alstublieft, juf.’

‘Dankjewel. Zo, dat is klaar, De anderen zijn nog met de muur naast het raam bezig. Wij gaan vast doosjes voor de chocola maken die wij op de projectavond gaan verkopen. De doosjes maken we van karton. Ik heb voor jullie al een voorbeeld gemaakt.’ De juf laat het aan de kinderen zien.

‘Dat is leuk, juf’, zeggen de kinderen. Zo zijn ze met z’n allen bezig om alles zo mooi mogelijk te maken.

‘Juf, kijkt u eens naar onze chocoladewinkel’, zegt Gerdien. De juf loopt naar de kinderen toe.

‘Dat hebben jullie mooi gedaan.’

‘Nu willen we ook nog slingers gaan maken’, zegt Freek.

‘Ik denk dat het zo tijd is.’

‘Jammer!’

‘Maar morgen mogen jullie verder gaan. Er is nog veel te maken. Jullie hebben zulke goede ideeën’, zegt de juf.

Dan gaat de bel en is het tijd om naar huis te gaan.

10. Naar het chocoladeatelier

Het is een week later.

Het is nog vroeg in de morgen als Freek zijn ogen opendoet. Hij heeft ervan gedroomd dat hij heel veel chocola heeft verkocht in zijn winkeltje. Wel voor duizend euro. De opbrengst is voor Roemenië. Net toen hij het geld in ontvangst wilde nemen werd hij wakker. Jammer zeg! Het zou toch geweldig zijn als ze zo veel zouden verkopen. Freek veegt zijn ogen eens uit. Wat gingen ze vandaag ook alweer doen? O ja, ze gaan met de hele klas naar het chocoladeatelier! Hij kijkt op zijn wekker. Het is nog wel vroeg, maar hij kan toch niet meer slapen. Hij gaat eruit. Freek knielt voor zijn bed neer en dankt de Heere dat Hij hem deze nacht heeft bewaard en hij vraagt of de Heere hem ook vandaag weer wil helpen. Ook vraagt Freek of de Heere hem een nieuw hart wil geven. Na het amen staat hij op en loopt naar de badkamer. Al snel is hij klaar. Hij kijkt nog even in de spiegel of zijn haar wel goed zit. Nee, nog even een beetje gel erin smeren. Zo, de kam erdoor. Als je ergens heen gaat, moet je er netjes uitzien, zegt moeder altijd. Dan gaat hij vlug naar beneden.

‘Goedemorgen, Freek. Wat ben jij vroeg en wat zie je er netjes uit!’

‘Mam, u weet toch wel dat we vandaag naar het chocoladeatelier gaan?’

‘Ja, dat weet ik. Moet je dan extra vroeg op school zijn?’

‘Nee, maar ik wil weten bij wie ik in de auto mag.’

‘Hoeveel moeders gaan er mee?’

‘Vier: de moeder van Liesbeth, van Gertrude, van Ariane en van Edwin. Juffrouw Schot gaat natuurlijk ook mee. Jammer dat u of tante Riet niet mee kunt.’

‘Dat vind ik ook jammer. Als we het eerder hadden geweten, hadden we onze afspraken kunnen ver-zetten.’

‘Mam, nu ga ik eerst mijn pony’s naar de wei brengen en voeren en gaan we daarna eten? Is pa al weg?’

‘Ja, pa is al weg en Anne slaapt nog lekker. Als je klaar bent met je dieren te verzorgen zullen we gaan eten. Vergeet ook je konijnen niet.’

‘Oké.’ Freek loopt de keuken uit.

‘Ha, Freek!’ roept Gardien naar Freek, die het erf op rijdt.

‘Fijn dat je zo op tijd bent. Ik was er al heel vroeg uit. De paarden lopen al in de wei en ik heb ook mijn vader nog geholpen met melken. Ik kon toch niet meer slapen. Het wordt vandaag vast een leuke dag. Ik ben erg benieuwd wat we te zien krijgen in het chocoladeatelier’, ratelt Gardien.

‘Ik ben vanmorgen ook heel vroeg opgestaan, omdat ik niet meer kon slapen. Ik heb de pony’s verzorgd en mijn konijnen. Ga je nu dan ook meteen mee? Ben jij ook zo

nieuwsgierig bij wie we in de auto mogen?’

‘Ja, natuurlijk. Ik pak gauw mijn fiets en dan nog even mijn moeder gedag zeggen.’
Gerdien pakt haar fiets, loopt naar het keukenraam en roept: ‘Ma, wij gaan hoor!’

‘Oké.’ Moeder zwaait naar hen. Ze zwaaien terug en daar gaan ze, op weg naar school ...

‘Gerdien, de auto’s staan er al. Laten we vlug onze fietsen wegzetten.’ Kort daarna lopen ze naar hun klasgenootjes.

‘Ha, Freek en Gerdien. Bij wie komen jullie in de auto?’

‘Hoe kunnen wij dat nou weten? We zijn toch nog niet in groepjes verdeeld, Liesbeth. Is je moeder al op school? Kom jij bij haar in de auto?’

‘Ja, mijn moeder is al met de andere moeders naar binnen gegaan. Ik denk wel dat ik bij mijn moeder in de auto kom, Gerdien.’

Dan gaat de deur open en komt hun juf naar buiten.

De andere klassen zijn allemaal al naar binnen.

‘Hebben jullie er zin in, jongelui?’

‘Jazeker, ik lust wel een chocolaatje’, zegt Edwin.

De juf lacht en zegt: ‘Kom maar binnen en ga maar op je plaats zitten. Dan gaan we eerst beginnen.’

De kinderen zijn nog nooit zo vlug op hun plaats gaan zitten. De moeders zitten achter in de klas. De juf kijkt de klas rond. De kinderen zitten met gevouwen handen. Dan gaat de juf voor in gebed.

‘Welke psalm moesten jullie deze week leren?’

‘Psalm 119 vers 5.’

‘Dat heb je helemaal goed, Freek. Deze psalm gaan we zingen.’

De juf zet in:

‘Waarmede zal de jongeling zijn pad,

Door ijdelheên omsingeld, rein bewaren?

Gewis, als hij het houdt naar ’t heilig blad.

U zoekt mijn hart; mijn oog blijft op U staren;

Laat mij van ’t spoor, in Uw geboên vervat,

Niet dwalen, HEER’; laat mij niet hulp’loos varen.’

‘Dat hebben jullie keurig gezongen.’

De kinderen zijn blij met dit compliment. Ze hebben zo’n aardige juf.

‘Voordat we weggaan, wil ik jullie nog iets zeggen. We gaan zo meteen rustig naar buiten. Eerst lees ik de naam op van een moeder en de namen van de kinderen die bij haar in de auto gaan. Jullie weten dat we ons netjes moeten gedragen. Overal. Dus ook in het

chocoladeatelier. En goed luisteren naar de persoon die iets tegen je zegt. Afsgesproken?’

‘Ja, juf!’ roepen ze in koor.

Dan wordt de naam van de moeder van Liesbeth genoemd. Ze komt naar voren.

‘Liesbeth, Freek, Gerdien, Edwin en Gertrude mogen bij haar in de auto.’ Zo noemt de juf alle moeders op en de kinderen die bij hen in de auto gaan. De overige kinderen gaan bij haar in de auto.

‘Zal ik voorop rijden?’

‘Ja, graag, want u weet de weg’, zegt de moeder van Ariane. Dan gaan ze met z’n allen naar buiten en even later zitten ze in de auto’s en rijden weg.

‘Zo, dat is een heel eind rijden’, zegt Liesbeth.

‘Ja, dat is het ook, maar nu zijn we er bijna. Kijken jullie maar goed of je het chocoladeatelier ziet.’

De juf rijdt Ridderkerk binnen. Dan zien ze dat hun juf een parkeerplaats op rijdt en daar stopt.

‘Dan zal het wel in de buurt zijn’, zegt Freek.

De juf stapt uit met de kinderen en ondertussen is de moeder van Liesbeth ook uitgestapt.

‘Is het hier in de buurt, juf?’

‘Ja, in deze straat is het.’

De andere moeders hebben ook hun auto geparkeerd en alle kinderen stappen uit, maar blijven bij de moeder bij wie ze in de auto zaten.

‘Zijn we er allemaal?’ vraagt de juf. Ze telt de kinderen.

‘Dan gaan we.’ Ze lopen een eindje de straat in.

‘Hier is het’, zegt de juf.

Meteen wordt de deur opengedaan.

‘Goedemorgen allemaal. Van harte welkom in ons chocoladeatelier. Ik ben Frits. Jullie mogen je jassen hier allemaal ophangen. Zo, zal ik je even helpen je jas op te hangen? De haak is voor jou wel een beetje hoog. Allemaal klaar?’

‘Ja!’ roepen ze in koor.

‘Gaan jullie maar met mij mee naar boven.’ Frits loopt voorop en de kinderen volgen hem. De juf en de moeders sluiten de rij. Dan opent Frits een deur.

‘Jullie mogen allemaal een plaatsje zoeken aan de tafel waar de schalen met chocolaatjes op staan.’

‘Die chocolaatjes zien er lekker uit’, fluistert Freek.

‘Wat een grote zaal is dit. Er kunnen nog veel meer kinderen zitten. Er staan twintig tafels’, zegt Gertrude.

De juf kijkt naar hen. Dan wordt het stil.

‘Eerst ga ik jullie een video laten zien. Daarop kun je zien hoe chocola gemaakt wordt en waarvan.’

De lampen gaan uit en de video gaat aan.

Er verschijnt een meneer in beeld en hij begint te vertellen. Iedereen is muistil.

‘Jullie zien hier een cacaoboom en aan die boom hangen allemaal cacaobonen. Alle cacaobonen worden eraf geplukt. Daar zie je dat heel veel mensen de cacaobonen met een hakmes openmaken. De harde schil wordt stukgeslagen. Daarna worden alle bonen op tafels gelegd waar ze een week lang op moeten blijven liggen. Na die week worden alle bonen van de tafels gehaald en in jutezakken gedaan.’

De kinderen zien dat zwarte mensen de zware jutezakken in een wagen laden en naar een vrachtschip rijden. Daar worden alle jutezakken in het schip geladen. ‘Deze schepen gaan naar Nederland, Duitsland en België. Vanaf de schepen worden de cacaobonen vervoerd naar fabrieken. In de fabrieken worden de jutezakken boven walsen leeg gekiept. Daar worden de cacaobonen zo fijn als poeder gemalen tussen twee walsen.’

De kinderen zien enorm grote walsen die alles heel fijn malen. Dan zien ze dat de grote massa fijngemalen cacaobonen in een grote bak wordt gedaan. In die bak wordt alles door elkaar geroerd. Daarna worden er suiker en andere ingrediënten bij gevoegd. De meneer op de video vertelt verder. ‘In mijn handen heb ik twee vormen. De ene is de vorm van een Mars en de andere is de vorm van een Twix. Zo hebben we overal vormen van. Zoals jullie zien, wordt alles nu in duizend vormen gegoten. Daarna gaan ze de oven in.’

De kinderen zien een enorm grote oven waar alle vormpjes in worden geschoven.

‘Wat veel vormpjes zijn dat zeg’, fluistert Freek.

‘Ja, nou’, zegt Gerdien zachtjes terug. Dan kijken ze weer naar de video.

‘Als de chocoladerepen klaar zijn, worden ze uit de oven gehaald en automatisch in papiertjes gewikkeld. De Mars in een Marspapiertje en de Twix in een Twixpapiertje. Zo gaan alle verschillende chocoladesoorten in een papiertje. Daarna worden ze naar de winkels gebracht.’

De kinderen kijken vol verbazing toe hoe alles in zijn werk gaat.

‘Nou, ik wilde wel dat die stukjes Mars hier bij mij op de tafel rolden. Mmm, heerlijk’, fluistert Edwin tegen Gertrude, die naast hem zit.

‘Dat zou leuk zijn.’ Gertrude schiet in de lach. Ze ziet het al helemaal voor zich.

Dan gaat de lamp weer aan.

‘Nou, ik vind dat jullie heel rustig zijn geweest. Jullie mogen nu chocolaatjes uit de schaal pakken en jullie mogen zo veel eten als je wilt. Ondertussen mogen jullie vragen stellen’, zegt Frits.

Nu is het niet stil meer. De kinderen lopen naar de schalen met chocolade en pakken er heerlijke chocolaatjes uit.

‘Gerdien, dit chocolaatje is lekker.’

‘Nou, dit chocolaatje ook hoor, Freek.’

De kinderen smullen, maar de moeders en de juf ook.

‘Wie heeft er nog vragen?’

Freek steekt zijn vinger op.

‘Zeg het maar, jongeman.’

‘Waar groeit de cacaoboom?’

‘Wie van jullie weet dat?’

‘In warme landen’, zegt Gerdien.

‘Dat heb je goed. Deze boom groeit in Afrika.’

Dan steekt Edwin zijn vinger op.

‘Wat wil jij vragen?’

‘Hoe groot is zo’n hakmes?’

‘Zo’n hakmes noem je een kapmes en dat is dertig centimeter lang. Zoals je kon zien, is een kapmes onderaan smal en bovenaan heel breed. Zijn er geen vragen meer? Het was ook allemaal heel duidelijk verteld en jullie konden alles zien. Dan ga ik nu een koe maken.’ Frits pakt een vorm van een koe. Ondertussen eten de kinderen maar chocolaatjes.

‘Eten jullie je maar niet misselijk’, waarschuwt de juf. ‘O, nee hoor.’ Freek stopt het ene na het andere chocolaatje in zijn mond. Veel kinderen volgen zijn voorbeeld.

‘Weten jullie hoe groot deze vorm van een koe is?’ vraagt Frits.

‘Nou, ik denk vijftig centimeter breed en dertig centimeter hoog’, zegt Gertrude.

‘Nee, deze vorm is veertig centimeter breed en twintig centimeter hoog. Nu giet ik er gesmolten chocolade in. Zo, dat is klaar. Nu zet ik de vorm vijf minuten in de koelkast. Kijken jullie maar op je horloge.’

Alle kinderen houden hun horloge goed in de gaten.

‘Meneer, de vijf minuten zijn om’, zegt Freek.

‘Dan haal ik de koe uit de koelkast. Dit was de eerste keer. Nu giet ik opnieuw chocolade in de koevorm en gaat de koe weer de koelkast in.’

‘Ha, ha. Een koe in de koelkast’, lacht Edwin.

‘Kijken jullie weer op je horloge?’

‘Ja’, zeggen ze allemaal. De juf ziet hoe de kinderen ervan genieten.

‘De vijf minuten zijn om’, zegt Liesbeth.

‘Nou, dan haal ik de koe weer uit de koelkast. Hoe vaak heeft de koe nu in de koelkast gezeten?’

‘Twee keer!’ roepen de kinderen.

‘Nou, jullie kunnen goed rekenen. Nu giet ik voor de laatste keer chocolade in de koevorm. Zo, dat is gebeurd. Nu gaat de koe weer vijf minuten in de koelkast.’

Automatisch kijken de kinderen op hun horloge.

‘De vijf minuten zijn voorbij’, zegt Gerdien.

‘Nou, dan mag de koe eruit. Nu laten we de koe even krimpen. Zien jullie dat de chocola iets krimpt? Nu kan ik de koe gemakkelijk uit de vorm halen. Kijk, daar staat onze koe. Vinden jullie dat hij goed gelukt is?’

‘Ja, ja!’ roepen de kinderen.

‘Nu geef ik de koe een mooi plekje. Deze koe wordt verkocht. Vonden jullie het interessant?’

‘Ja, nou. Het was heel interessant’, zegt Liesbeth.

‘En leerzaam’, zeggen de moeders.

‘Nu gaan we weer naar school. We moeten alles nog klaarmaken voor vanavond, want dan hebben we de projectavond’, zegt de juf.

‘Nu weten jullie precies hoe je chocola kunt maken. Ik wens jullie een hele fijne avond en ik hoop dat jullie heel veel chocolaatjes verkopen’, zegt Frits. Dan lopen ze met z’n allen naar beneden en trekken hun jassen aan. De juf geeft Frits een hand. ‘Heel hartelijk bedankt hoor.’

‘Graag gedaan en tot ziens.’ Frits opent de deur. Ze lopen allemaal naar buiten en zoeken de auto’s op. De juf rijdt weer voorop. Na lange tijd komen ze op school aan. De moeders gaan naar huis, maar de kinderen mogen op school blijven en eten hun meegebrachte boterhammen op.

11. De projectavond

‘Freek, jij wilde ook nog een kassa maken om daar het geld van de chocolaatjes in te doen. Die kunnen we het beste van karton maken, dat is stevig. Gerdien, wil jij daar ook mee helpen? Het is nog een heel werk.’

‘Ja, graag juf.’ Even later zijn Freek en Gerdien aan het werk. Het is een heel gepriegel, maar ze doen het heel graag.

‘Juf, mogen wij nu de bruine slingers maken? Die hangen we voor de winkel.’

‘Dat is een goed idee, Gertrude.’

‘Dan help ik je mee’, zegt Edwin.

Met een glimlach om haar mond kijkt de juf naar hen. Wat werken ze goed en fijn samen.

De andere kinderen zijn weer bezig om nog meer sierlijke chocoladedoosjes te maken. Ze willen heel veel chocolaatjes verkopen in een mooi doosje.

‘Juf, mogen we zelf ook chocolade gaan maken?’

‘Dat is een heel goed idee, Liesbeth. Daar had ik ook al aan gedacht en daarom heb ik chocoladerepen gekocht. Die ga ik nu smelten. Ondertussen mag jij Gertrude en Edwin wel gaan helpen. Die zijn slingers aan het maken.’

‘Ja, dat is leuk.’ Gertrude loopt meteen naar hen toe en kijkt hoe ze het doen. Dan pakt ze ook een schaar en maakt leuke figuurtjes. De slingers worden prachtig. In de andere klassen zijn ze ook hard bezig. Daar hebben ze weer andere kleuren. De juf komt met een hele grote pan aanlopen.

‘Juf, wat zit er in die pan?’ vraagt Freek, die met de zelfgemaakte kassa naar haar toeloopt.

Nu komen ook de andere kinderen om hun juf heen staan.

‘We gaan zelf chocolaatjes maken.’

‘O juf, dat is gaaf’, zegt Freek.

‘Hoe ver zijn jullie? Heeft iedereen zijn werkje al af?’

‘Nee, nog niet, juf.’

‘Degenen die het werkje waar ze mee bezig zijn nog niet af hebben, maken dat nog even af. Jullie mogen daarna chocolaatjes maken.’

De kinderen gaan weer vlug verder, want vanavond komen hun ouders, oma’s en opa’s en burens. Alles moet er heel netjes uitzien.

‘Juf, wij hebben onze kassa af.’ Freek toont haar de kassa.

‘Wat hebben jullie dat leuk gemaakt, Freek. Jullie mogen samen met Gertrude chocolaatjes gaan maken. Hier heb ik verschillende vormpjes. Eerst giet ik er een beetje gesmolten chocola in. Houden jullie om de beurt maar een vormpje onder de pan, dan kan

ik zo doorgaan met schenken.’

‘Moeten de vormpjes ook in de koelkast, juf?’

‘Ja, Gerdien. De vormpjes die vol zijn, moeten op dat dienblad staan, dan kan ik ze tegelijk in de koelkast zetten.’

‘Moet u ook drie keer gesmolten chocolade in de vormpjes gieten?’

‘Ja, Freek. We maken toch echte chocolaatjes’, lacht de juf. Zo is iedereen druk bezig. Dan gaat de bel.

‘O juf, moeten we nu al naar huis?’

‘Ja, Freek, maar je hebt toch alles af? De chocolaatjes zijn klaar en liggen in de prachtige doosjes. Zelfs het welkomstbord heb je af gekregen. Je hebt keurig opgeschreven hoeveel alles moet kosten. Geweldig! Kinderen, jullie hebben er een echte chocoladewinkel van gemaakt. De chocolaatjes zitten in die mooie doosjes, de kersenbonbons liggen netjes op een schaalje en de cakejes liggen ook keurig op de toonbank. Het ziet er allemaal schitterend uit. Nu gaan we allemaal naar huis. Vanavond mogen jullie om de beurt verkopen. De verkoop begint om zeven uur. Dus allemaal op tijd zijn, hoor. Dan gaan we nu nog een psalm zingen en daarna gaan we danken.’

12. Allemaal voor het goede doel

Het is avond.

‘Mam, gaan we nou?’

‘Ja Freek, ik kom eraan. Papa en Anne zitten al in de auto. Ik moet nog even de buggy pakken voor Anne.’ Even later zitten ze in de auto en zijn ze op weg naar school. Vol spanning kijkt Freek uit het raam. Zullen ze vanavond alles verkopen?

‘Freek, wij zijn wel benieuwd naar jullie chocoladewinkel. Heb je ook de andere lokalen al mogen bekijken?’

‘Ja, pa. Één klas is helemaal groen gemaakt, dat moet het tropische regenwoud voorstellen. Een andere klas is helemaal goudkleurig gemaakt. Om zeven uur mogen Gerdien en ik samen verkopen. Na twintig minuten mogen Gertrude en Edwin. Zo mogen alle kinderen van onze klas de heerlijke chocolaatjes en cakejes om de beurt verkopen. Ik ben zo benieuwd of alles wordt verkocht, want dan krijgt Sandor heel veel geld.’

‘Nou, ik ben ook wel benieuwd hoe alles eruitziet’, zegt moeder. Vader parkeert de auto tegenover de school. ‘Wij zijn niet de eersten, Freek.’

‘Nee, dat zie ik, pa. Ik ga vast naar onze chocoladewinkel hoor.’ Meteen stapt Freek uit de auto en is direct verdwenen tussen alle mensen die de school binnenlopen.

‘Ha Freek, ik ben zo benieuwd of we alles verkopen.

Kijk, daar komen jouw vader en moeder met Anne aan.

Mijn ouders zie ik ook al aankomen.’

‘Feek, Feek!’ roept Anne heel blij.

‘Zo, heb jij Freek al gezien?’ zegt moeder.

‘Daar, daar. Ikke uit’, zegt Anne.

‘Straks mag je eruit. Nu gaan we eerst even bij Freek en Gerdien kijken. Jij lust toch ook wel een chocolaatje?’ Dan staan de ouders van Freek met Anne voor de toonbank.

‘Tjonge jonge, wat hebben jullie er een werk van gemaakt’, zegt moeder en ze pakt een mooi chocoladedoosje.

‘Hoe duur is dit doosje en hoeveel chocolaatjes zitten erin?’

‘Het doosje dat u in uw hand houdt, kost één euro en er zitten drie chocolaatjes in’, zegt Freek.

Vol bewondering kijkt moeder naar het doosje.

‘Je mag mij er wel tien doen, omdat het voor het goede doel is. Ik geef je twintig euro, de rest mag je houden.’

‘O mam, dank u wel’, zegt Freek. ‘Als alle mensen dat doen ...’

Vader staat voor het mooie welkomstbord.

‘Dat ziet er prachtig uit.’

‘Wie heeft dit mooie welkomstbord gemaakt?’ vraagt Gerdiens moeder.

‘Dat hebben Freek en ik gemaakt, mam. Daar staat op hoeveel alles kost.’

‘Dan wil ik graag deze kersenbonbons.’

‘Die kosten ook één euro per drie.’

‘Dan wil ik graag vijftien van die kersenbonbons hebben. Hoeveel geld krijg je dan, Gerdien?’

Gerdien rekt en zegt: ‘Vijf euro, mam.’

‘Alsjeblieft, hier heb je tien euro. De rest mag je houden voor het goede doel.’

‘Freek, wij gaan nu verder je klas bekijken. Wat een werk hebben jullie ervan gemaakt’, zegt zijn vader.

‘Ja, ze hebben er een echte chocoladewinkel van gemaakt. Gerdien, wij gaan nu ook jullie klas goed bekijken.’

‘Wij gaan vlug verder met verkopen. Er staan al heel veel klanten voor de toonbank.’

‘Voordat ik die chocolaatjes van jullie koop, wil ik jullie eerst mijn complimenten geven. Wat ziet alles er mooi uit. Jullie mogen mij wel tien doosjes chocola en tien doosjes kersenbonbons geven’, zegt de buurvrouw van Freek. Gerdien pakt de kersenbonbons en Freek de chocolaatjes. Dan rekt de mevrouw af en weer mogen ze de rest houden.

‘Dat gaat goed, Gerdien.’

‘Ja, heel goed.’

‘Mogen wij van die chocolaatjes?’

Zo gaat het de hele tijd door. Opeens staat hun juf voor de toonbank. ‘Freek en Gerdien, jullie tijd is om. Nu mogen Gertrude en Edwin verkopen’, zegt de juf.

‘Nu al?’ Verbaasd kijken ze hun juf aan.

‘Ja, als je druk bezig bent, vliegt de tijd voorbij. Ik zie dat jullie al heel veel hebben verkocht. Zit al het geld in jullie kassa?’

‘Ja, juf.’

‘Nu mogen jullie de andere klassen gaan bekijken.’

‘Freek, zullen we eerst naar het tropische regenwoud gaan?’

‘Ja, dat lijkt mij ook heel mooi.’

Ze lopen de gang door.

‘Deze klas is het, Freek.’

‘O Gerdien, kom eens kijken. Ze hebben legernetten aan de muren hangen en gebruiken die als camouflage.’

‘Kijk eens naar die boom, Freek. Die is ook net echt.’ Ze lopen erheen en vragen aan Arjan, die in deze klas zit:

‘Hoe hebben jullie dat gedaan?’

‘We hebben eerst de wc-rolletjes bruin geschilderd, toen een touw erdoor gehaald en dat hebben we aan het plafond vastgemaakt. Daarna hebben we bladeren van groen crêpepapier gemaakt. Zien jullie die tropische vlinders? Die zijn ook van papier gemaakt, net als die slangen, schildpadden en ara’s. En wat vinden jullie van onze vijver? Die hebben we van blauw crêpepapier en blauw foliepapier gemaakt.’

‘Het is allemaal schitterend’, zeggen Freek en Gerdien. ‘Wat vinden jullie van de kikkers en schildpadden die in de vijver zwemmen en van de krokodillen die aan de rand van de vijver liggen?’ vraagt Arjan enthousiast.

‘Arjan, het is echt heel prachtig’, zegt Gerdien.

‘Wat hoor ik toch steeds?’ vraagt Freek.

‘Je hoort het geluid van het oerwoud, dat komt bij het digitale bord vandaan.’

Vol verbazing lopen ze door dit tropische oerwoud.

‘Jullie chocoladewinkel is ook prachtig. Daar hebben jullie ook veel werk van gemaakt’, zegt Arjan.

‘Ja, dat hebben we ook, maar weet je wat ik nu zo jammer vind? Morgen moeten we alles weer afbreken en opruimen’, zegt Freek.

‘Ja, dat vind ik ook heel jammer. We hebben morgen de héle dag nodig om alles netjes op te ruimen’, zegt Arjan spijtig.

‘Arjan, wij gaan naar een andere klas.’

‘Dan moeten jullie eens naar de klas van goud gaan. Daar zie je zoiets moois ... Ik ben er al geweest.’

‘Oké, dan gaan we daarheen, Gerdien.’

Ze lopen de gangen door en dan komen ze in de klas van goud. Verbaasd blijven ze staan. Gerdien en Freek kijken naar de gouden koets, die helemaal van goudpapier is gemaakt. Ze lopen naar de koets toe.

‘O, wat is dit schitterend. Freek, kijk eens naar de paarden, die zijn van karton gemaakt. Prachtig.’

‘Kijk daar eens, Gerdien. Daar staat de koningin op de rode loper. Dat is leuk. Wat heeft ze prachtige kleren aan en ze draagt ook nog een hoed en handschoenen. De kleren hebben ze ook van crêpepapier gemaakt. Alleen de jas, de hoed en de handschoenen zijn echt.’

Ze bekijken alles heel goed.

‘Feek, Feek.’

‘Ha, Anne. Mocht je van mama uit de buggy? Vind je alles ook zo mooi?’ Freek knuffelt zijn broertje.

‘Mee, mee’, zegt Anne.

‘Even wachten, wij hebben nog niet alles gezien. We gaan zo met je mee.’

‘Dien, Dien, mee.’

Gerdien pakt Anne op. ‘Kijk eens hoe mooi dit allemaal is.’ Gerdien neemt Anne mee.

‘Kijk eens, wat is dit mooi. Dit is het paleis van de koningin. Freek, zie je dat ze het paleis ook van karton hebben gemaakt?’

‘Ja, dat zie ik. Het is heel mooi.’

‘Mee, mee’, zegt Anne weer.

‘Waar wil je dan heen, Anne?’ vraagt Gerdien, die Anne weer op de grond zet.

‘O, ik weet wel waar Anne met jullie naartoe wil’, zegt Freeks moeder, die naar hen toe komt lopen.

‘Waar wil Anne dan heen, mam?’

‘Zijn jullie al bij de reddingsbrigade geweest?’

‘Nee, nog niet.’

‘Ga maar mee.’ Dan lopen ze met Freeks moeder mee. En Anne? Hij trekt zo hard hij kan aan de hand van Freek.

‘Zo, jij weet de weg ook al?’

‘Anne weet hier goed de weg. Hij is vanavond al een paar keer weggelopen en telkens vonden we hem bij de reddingsbrigade’, zegt moeder.

Freek en Gerdien lopen die klas in. Anne laat de hand van Freek los en loopt al naar de reddingsbrigade met oranje zwaailicht en sirene.

‘Kijk, dat vindt Anne nu mooi’, zegt moeder.

‘Het is toch ook mooi? Wat is de helikopter prachtig gemaakt.’ Freek loopt er meteen naartoe.

‘Gerdien, deze helikopter is ook van karton gemaakt.’

‘Ja, schitterend. Maar waar is Anne nu zo gauw gebleven?’ vraagt Gerdien.

‘Ga maar eens in die reddingsboot kijken’, zegt Freeks moeder. Freek en Gerdien lopen naar de reddingsboot toe en wat zien ze dan? Ze schieten in de lach, want daar zien ze Anne in de reddingsboot. Hij zit er heel keurig en trots bij.

‘Freek en Gerdien, we moeten naar huis. Het is al negen uur. Morgen moeten jullie weer naar school om alles op te ruimen’, zegt moeder.

‘Mam, vindt u dat niet jammer?’ vraagt Freek.

‘Ja, dat vind ik ook jammer. Iedereen heeft genoten van dit mooie geheel. Ik ben wel benieuwd wat alles heeft opgebracht. Krijgen we dat nog te horen?’

‘Ik ga vlug bij ons chocoladewinkeltje kijken, mam.’

Meteen loopt Freek weg, met Gerdien achter zich aan.

Er staat niemand meer achter de toonbank. Dan zien ze hun juf.

‘Juf, is alles verkocht?’ vraagt Freek.

‘Ja, alles is verkocht. We kwamen nog tekort.’

‘Weet u al wat het heeft opgebracht?’

‘Ja, dat weet ik en ik begrijp dat jullie het graag willen weten. Het chocoladewinkeltje heeft 208 euro opgebracht. Veel hè?’

‘Ja, dat is heel veel’, zeggen Freek en Gerdien.

‘Nu is het tijd om naar huis te gaan. Morgenochtend kunnen jullie alles nog een keer bekijken en dan moeten we hard aan het werk om alles op te ruimen. Tot morgen, Freek en Gerdien.’

‘Tot morgen, juf.’ Dan lopen Freek en Gerdien naar hun ouders toe, die al op hen staan te wachten.

Ze vertellen blij wat hun chocoladewinkel heeft opgebracht en gaan dan voldaan en opgewekt naar huis.

Deze ebook licentie is jouw eigendom en kan gelezen worden op een Mac, pc of laptop, e-reader, tablet en/of mobiele telefoon.

(Door)verkopen, verspreiden (sub)licenseren, verhuren, leasen of op een andere manier overdragen van enig recht in of op deze licentie of dit eBook, danwel reproduceren, uitgeven, uitzenden of op enige andere manier beschikbaar stellen van dit digitale bestand aan een 3de partij is ten strengste verboden.

Dit bestand is voorzien van een watermerk met informatie die jou aanmerkt als de eigenaar van de licentie om misbruik voorkomen.

Veel leesplezier!